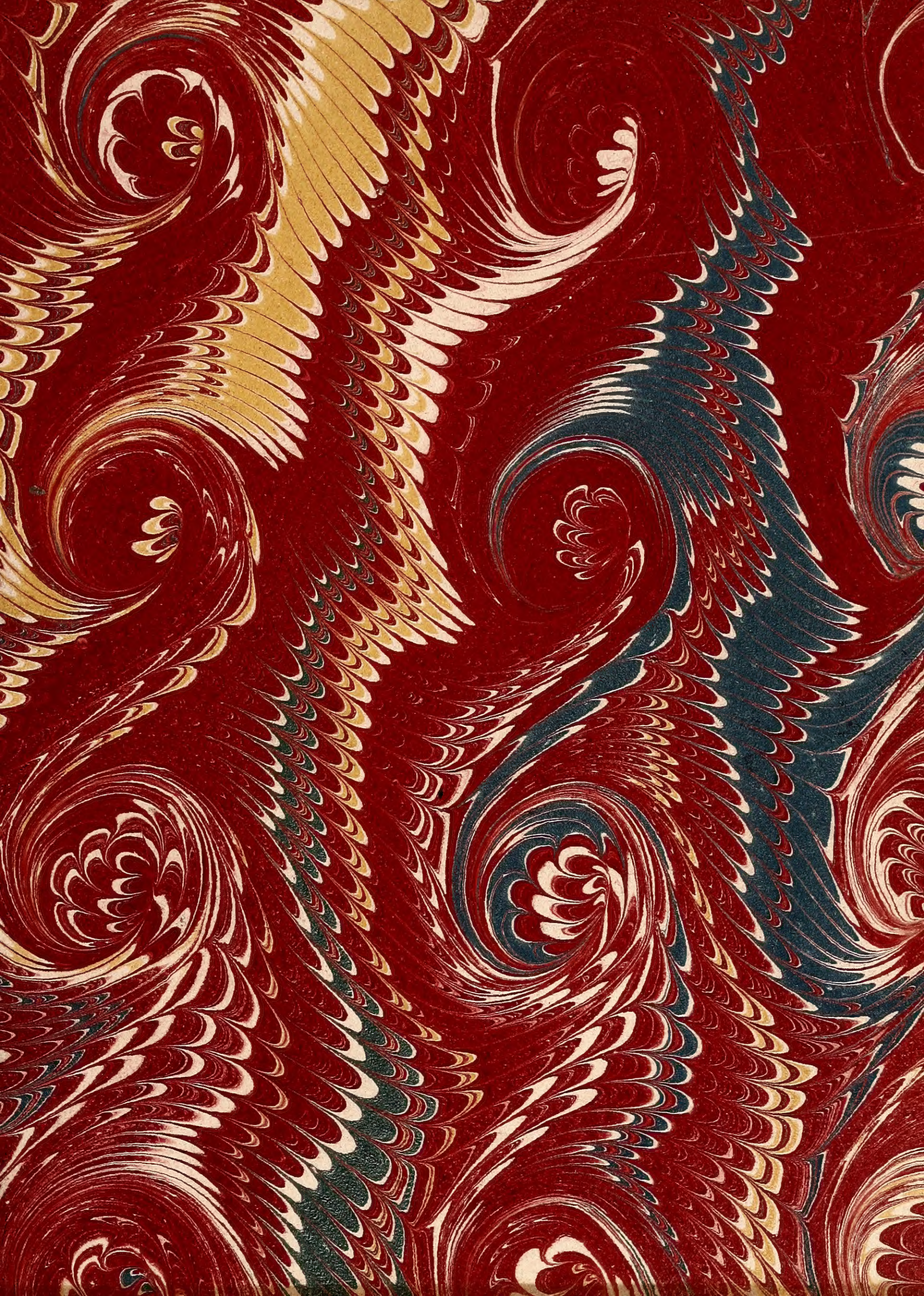

-RALEGH-

* Raleigh

£35

A Dutch translation of the "Declaration of the Demeanour ... of Sir Walter Raleigh" with the addition of the petition of Lewis Stukeley.

Verclaringe ende verhael hoe de Heere Wouter Raleighe, Ridder/hem ghedreghen heeft/soo wel in sijne Voyaghe/als in ende sedert sijne Wedercomste.

Ende vande ware motijven ende redenen/ die sijne Majesteyt bewoghen hebben/ teghens hem te procederen by forme van Justitie: ghelijck gheschiedt is.

Naer de Coppye tot London, by Bonham Norton.

IN S'GRAVEN-HAGE.

By Aert Meuris, Boeck-verkooper inde Papestraet/inden Bybel. Anno 1619.

Met Consent vande E. Heeren Burghmeesteren van s'Graven-Haghe.

Oewel Coningen niet en sijn ghehouden rekenschap te gheven van haer Actien/dan Gode alleene; Soodanighe sijn nochtans de Proceduren van sijne Majesteydt/ dat hy altijdts bereydt is gheweest deselve te voorschijne te brenghen/ende sorghvuldichlick alle sijn goede Ondersaten in sijn intentien ende handelinghen contentement te gheven/onbewimpelde verclaringhen daer van doende/soo wel voor de teghenwoordighe als toecomende tijden; oordeelende dat wel inde onghefondeerde Actien/ het voordeel geeft/ datmen deselve late passeren onder onsekere gheruchten: maer wat aengaet die Actien die op sekere ende vaste gronden ghetimmert sijn/hoedanighe de Actien sijn van sijne Majesteydt/ dat deselve behooren door claere preuven bekendt ghemaeckt te worden. Insonderheyt is sijne Majesteyt bereydt te verclaren/ ende voor alle de weerelt te doen blijcken sijne Proceduren in een saecke van sulcker natuyre/als is dese naevolghende; ghemerckt sy niet alleenlick betreft sijn eyghen volck/ maer oock eenen uytheemschen Prince ende wijdtgheleghenen Staet.

Volghens t'welcke derhalven/ wat belanght den Heere VVouter Raleighe, onlanck gheexecuteert om verraderije (latende Godt/ die een kenner is aller herten/ ende een Richter van alle waerheydt/ vande ghedachten sijns herten/ ende van de protestatien die hy in sijn doodt ghedaen heeft/ oordeelen) sijne Majesteyt heeft dienlick gheacht/ de weerelt bekendt te maken hoe de saecken hemselve gebleken sijn/ende op wat preuven/ baerblijckelicke stoffe/ende examinatie der Bevelhebbers die nevens ende met hem ghebruyckt sijn gheweest inde Voyaghe (ende met namen der ghener die de Heere VVouter Raleighe selve met sijn eyghen brief aenden Secretaris VVinwood gherecommandeert hadde/als persoonen van sonderlinghe weerde ende credijt/ende als de bequaemste tot meerdere bedieninghen) de Proceduren van sijne Majesteyt gegrondet sijn gheweest/ waer uyt claerlicken blijcken sal/ hoe conforme ende over-een-comende deselve gheweest sijn met eere ende Justitie.

De Heere VVouter Raleighe, verwesen gheweest sijnde van hoogh verraedt/op den intreedt van sijne Majesteyt in dit Coninckrijcke/ ende ontrent veerthien jaren lanck/ door de Princelicke clementie ende ghenade van sijne Majesteyt/niet allenlick ghespaert van sijne executie/maer oock toeghelaten te leven/als in Libera custodia inden Tour/ ende sijn landerijen ende incomsten te ghenieten/ tot dat alles door Recht hem was afgewonnen op eenen anderen grondt/ende niet door mis daet (welckes niet tegenstaende/sijne Majesteyt uyt sijn overvloedige Ghenade hem een gheneech-

 same

same voldoeninghe daer voor dede) heeft sich eyndelick begheven tot een entrepzise van een gouden Myne in Guiana.

Dit syn voorstel wierdt aen syne Majesteydt ghepresenteert ende ghe- recommandeert by de Heere Ralph VVinwood, doenmaels Secretaris van- den Staet/als een sake niet inde lucht ofte speculatie ghesticht / maer vast ende seker; overmits de Heere VVouter Raleighe, met syn eyghen ooghen vande stoffe vande Myne gesien/ ende de rijckdom derselve beproeft had- de. Wel is waer dat syne Majesteyt in syn Princelick oordeel sulcx niet en gheloofde: soo wel om dat syne Majesteyt sekerlick sich liet voorstaen/ datter sulcke Mynen van louter goudt inde nature niet en syn / ghelijck sy dese beschreven hadden; ende soo der eenighe sulcke gheweest hadde/het niet waerschijnlick was / dat de Spaengiaerden/die soo cloeck waren in de Schatten nae te vorschen/deselve soo langhe souden versuymt hebben; als oock om dattet voortquam van de persoone vanden Heere VVouter Raleighe, becleedt met sulcke omstandicheden/ beyde syner dispositie ende syner fortuyne: Maer des onaenghesien/de Heere VVouter Raleighe hadde dermaten de weereldt betoovert met syne stoute toeseggbinghe/van tgene elck een geerne gheloofde/ dat syne Majesteyt eenigher maten verbonden was/syn volck niet te weygheren de adventure ende hope van soo groote rijckdommen te soecken ende te moghen vinden / op de costen der vrywil- lighe / insonderheyt overmits het accordeerde met de Politijcke ende He- roycke daden van syne Majesteyt in dese syne florerende tyden van vrede/ namelick tot peuplering he / ontdeckinghe van Landen/ende nieuwe ope- ninghe van traffijcken/een voet ende courage te gheven/welcke seer adelic- ke ende genereuse entreprijsen syn.

Hier uyt schepte de wylen Spaensche Ambassadeur / de Grave de Gon- domar, een groot misnoeghen/ ende vertoonde syne Majesteyt met hevige woorden/op gheitereerde audientien/ dat hy wist ende ontdeckt hadde het voornemen ende den aenslach van VVouter Raleighe anders niet te wesen/ dan hostijl/ vyandisch/ ende pyratisch / ende streckende tot breckinghe van vrede tusschen de twee Croonen / ende verderf der Ondersaten vanden Coninck synen meester in die quartieren / daer teghen eenigher maten protesterende; den welcken syne Majesteyt altijdt tot antwoorde gaf: dat hy den Heere VVouter Raleighe wilde senden met een bepaelde Commissie/ ende dat hy yet sulcx op perijckel van synen hals niet en soude durven be- staen/ende soo hy't dede / dat hy voorseker Justitie over hem soude doen/ ofte hem handen ende voeten ghebonden senden in Spangien, met alle het gout ende goederen die hy door rooverye soude becomen ende t'huys bren- ghen/ al waren sy noch soo vele: Ende tot verder cautie beval syne Ma- jesteyt den Secretaris VVinwood, den Heere VVouter Raleighe op syne con- scientie/ende op de gunste van syne Majesteyt/te manen/rondelick te han- delen/ende hemselven te verclaren / of hy eenich ander voornemen hadde/ dan alleenlick nae die goudt- Mynen te reysen: twelcke hy niet alleenlick solemnelicken betuychde teghen den voornoemden Ralph VVinwood, maer schreef oock door hem eenen toegheslooten brief aen syne Majesteyt/inhou- dende

dende een solemnele verclaringe van sulcx/bevesticht met vele stercke asseveratien/ ende dat hy noyt gheacht ofte begheerte hadde den Ondersaten des Coninckx van Spaengien te overvallen ofte te berooven. Maer niet teghenstaende dat syne Majesteyt den Spaenschen Ambassadeur dese syne protestatie sien liet: evenwel en wilde de voornoemde Ambassadeur nemmermeer syn vorighe jalousie laten varen/noch aflaten van syne Majesteyt te importuneren/dat hy dese Voyage wilde opschorten/allegerende dat het groot ghetal van schepen die de Heere Vvouter Raleighe gereedt ghemaeckt hadde tot die Voyage/ claerlicken bewees dat hy sulck een vreedsaem voornemen niet en hadde; presenterende (op de antwoorde van Raleige daertegen/dat die schepen alleenlick waren tot syn seker convoy) dat indien Vvouter Raleighe met een ofte twee Schepen alleen wilde gaen/ om de voornoemde Myne te gaen soecken/dat hy den Coninc van Spaengien wilde beweghen twee ofte drie schepen met hem wederomme herwaerts te senden/tot syn seker convoy met alle syn goudt; ende dat de persoone des voornoemden Ambassadeurs hier borge soude blyven voor het effectueren van dien/ des Coninckx syns meesters. Maer soodanighe waren de schoone presentatien des voornoemden Vvouters Raleighe ende syne specieuse belofte/ dat syne Majesteyt ten laetsten het importuyn aenhouden des voornoemden Ambassadeurs tot syner ophoudinghe afsloech/ ende resolveerde hem te laeten gaen: maer stelde niet eenen ordere beyde dat hy/ende alle die in syn ghesselschap ginghen/ goede sekerheydt souden vinden/ om haer vreedsamelicken te dragen teghen hare Vrienden ende Bondtghenooten van syne Majesteyt/ ende strickelicken alle de Artyckelen van de Commissie te houden/ die syne Majesteyt daerom te meer sorghe droegh/ dat by beschrifte wel ende claerlicken ghestelt soude worden. Ende op dat de goede meeninghe van syne Majesteyt hierin te claerder moghe blijcken/ soo syn de woorden vande Commissie hier by ghestelt/als volght.

IACOBVS, by Godts ghenade/ &c. Allen dien dese teghenwoordighe sullen toecomen/om gelesen/ gehoort ofte ghesien te worden/ ende elck een der selve/ Saluyt. Also de Heere Wouter Raleige, Ridder/voorheeft een Voyage ter zee ende te schepe aentenemen nae de Suydt-quartieren van America/ ofte elders-waerts in America/beseten ende bewoont van heydensche ende wilde volckeren/ ten eynde hy ontdecken ende soecken moghe eenighe commoditeyten ende coopmanschappen in die Landen/ die noodtwendich ende profijtelick syn voor de Ondersaten van dese onse Coninckrycken ende Domeynen/daer van de inwoon-

 ders

ders aldaer weynigh wercks ende ghebruycks maecken; daer op desghelijcx volghen mach by traffijcke ende commercie eenighe voortplantinghe des Christelicken Geloofs ende Ghereformeerde Religie/ onder die wilde ende afgodische Volckeren. Ende alsoo wy gheloofweerdelick onderricht sijn/ datter verscheyden Coopluyden sijn/ ende eyghenaers van schepen ende andere/ wel ghedisponeert om den voornoemden Heere Wouter Raleighe in desen sijnen aenslagh te assisteren/ indien sy genochsame versekeringe hadden/ haer ghebeurlicke portien vande retouren ende profijten te ghenieten (ten aensien van het perijckel des rechts/ daerin de voornoemde Wouter Raleighe t'hans is staende) ende alsoo wy oock onderricht sijn/ dat verscheyden andere Edelluyden/ verwanten ende vrienden des voornoemden Wouters Raleighe, ende diversche Capiteynen ende andere Bevelhebbers/ desghelijcx oock begheerich sijn hem te volghen/ ende haer leven met hem te wagen in dese sijn Reyse/ wanneer sy ghecommandeert mochten worden by anders niemant als by hem selve. Soo weet/ dat wy rijpelicken ghelet hebbende op het vorighe/ willende op alle manieren ende weghen/ het voordeel ende nutticheydt onser liever Ondersaten versorghen/ende onse Princelicke bevoorderinge den voornoemden Wouter Raleighe, sijnen vrienden ende gheassocieerden hierin mededeelen/ tot opweckinghe van andere in diergelijcke loffelicke Voyagien ende aenslagen/ om hier naer achtervolcht ende ghecontinueert te worden; ende insonderheyt in bevoorderinghe/ soo wel vande bekeeringe des wilden volcx/ als vermeerderinge van dẽ Handel/ Traffijcke ende Coopmanschappen/ die onder onse Ondersaten van dit ons Coninckrijck gebruyct worden/ wesende seer vermaert onder alle Natien. Soo isset dat wy uyt onse byzondere genade/ sekere kennisse/ ende loutere beweginghe/ hebben ghegheven ende gheaccordeert/ ghelijck wy

ooch gheven ende accorderen by desen/voor ons / onse Erf-
ghenamen ende Successeurs/den voornoemden Wouter Ra-
leighe volle macht ende authoriteyt / ende vry consent ende
vryheyt uyt dit ons Coninckrijck van Enghelandt / ofte
eenighe ander onse Domeynen/te hebben / voeren/ nemen/
ende leyden/omme ende ten behoeve van sijn voorseyde vo-
yage inde voornoemde Suydt-quartieren ofte andere ghe-
westen van America (beseten ende bewoondt als voorseydt
is) ende derwaerts te reysen / met alle sulcke ende soo vele
van onse lieve Ondersaten/ofte eenighe andere vreemdelin-
ghen die onse lieve Ondersaten begheeren te sijn/ende onder
onse ghehoorsaemheyt ende bescherminghe hem gewillich-
lick sullen vergheselschappen met ghenoechsame Schepen/
wapenen/gheschut/ ammonitie/cruydt/ loodt/cleederen/ vi-
vres/ ende sulcke Waeren ende Coopmanschappen/ als by
de wilde Volckeren in die quartieren in weerden sijn / clee-
deren/behoefticheden/vee/paerden/ ende merrijen/ ende alle
andere diergelijcke dinghen/die hy achten sal gantsch noo-
dich te wesen tot sijn reyse/ ende tot gebruyck ende verwee-
ringhe van hem ende sijn ghesellschap / ende handelinghe
met het volck aldaer ; ende int passeren ende repasseren o-
ver ende weer/ende in die quartieren wech te gheven/te ver-
coopen/ manghelen ofte andersins van deself de goederen
coopmanschappen ende premissen/ te disponeren ten meestē
proffijte / ende nae believen vanden voornoemden Wouter
Raleighe ende sijn ghesellschap / ende sulcke andere persoon
ofte persoonen/ die mede als adventuriers/ ofte hem assiste-
rende/ sullen sijn in dese sijn voorghenomene reyse/ ende van
daer weer te keeren/in te bringhen/ende in dit Rijcke ofte ee-
nighe van onse Domeynen / te voeren sulck gout/ silver/ al-
loy / ofte eenighe andere Waeren ofte Coopmanschappen
ofte commoditeyten/ hoedanighe die wesen moghen / ghe-
lijck sy bequaemst ende dienlickst sullen achten, ende deselve

aldus

aldus gheretourt/ ghevoert ende in dit Rijcke/ ofte eenighe andere onse Domeynen ghebrocht / te hebben/ nemen/ bewaren/behouden / ende te wenden tot het eenighe eyghen proffijt/ ghebruyck/ ende behoefte des voorsz. Wouters Raleighe ende sijn ghesellschap/ ende andere persoonen adventuriers/ ende die hem in dese reyse assisterende sijn / sonder beletsel/verhinderinghe/molestatie ende verstooringhe van ons/onse Erfghenamen ofte Successeurs/ofte eenighe Officieren ofte Dienaers van ons/ onse Erfghenamen ofte Successeurs/wie deselve oock sijn mochten/ betalende ende goet doende aen ons/ onse Erfgenamen ende Successeurs/ het volle vijfde part/in vijf deelen ghedeelt te worden / van alle sulck gout ende silver/ende peerlen/ ende costelicke ghesteenten/ende alloy/ende onbereyt gout ofte silver/als aldus ingebrocht sullen worden/ over ende nevens/ ende te samen met sulcke Costuymen/ substitutien/ ende andere devoiren/ als voor ofte ten aensien van eenighe andere Goederen/ Waeren ofte Coopmanschappen / hoedanigh deselve sijn moghen/ die ingebrocht staen te worden nae de rechte meeninghe deser teghenwoordighe. Ende ten eynde de voornoemde Wouter Raleighe te meer aengheheert moghe sijn om in desen sijnen aenslach voort te varen / ende alle onse lieve Ondersaten/ die begeerich sijn adventuriers met hem te sijn/ofte hem te assisteren/ te meer verweckt moghen sijn sijn Proceduren te bevoorderen: Soo isset dat wy hier mede in verbo Regio, voor ons/onse Erfghenamen ende Successeurs/verbintenisse maken/beloven ende vergunnen aen ende met den voornoemden Wouter Raleighe, ende alle andere persoonen die hem sullen vergheselschappen ofte op hem passen/ ofte hem assisteren sullen in dese Voyagie/ dat gheen goudt/silver/goederen/ waeren/ ofte coopmanschappen/ hoedanighe deselve sijn moghen/ die by hem ofte haer/ ofte yemandt van haer ghebrocht sal worden in dit ons Coninck-

Coninckrijck van Engelandt/ ofte eenighe andere van onse Domeynen/ uyt eenige der voornoemde Suydt ofte andere quartieren van America (beseten ofte bewoondt als voorseyt is) aenghetast/ aenghevoert/ofte ghenomen sullen worden by ons/onse Erfghenamen ofte Successeurs/ ofte tot ghebruyck van ons/ onse Erfgenamen ofte Successeuren/ ofte by eenighe Officiers ofte Dienaers van ons/ onse Erfghenamen ofte Successeurs/ wie die sijn mogen. Maer dat deselve ende elck der selve (het vijfde deel van het voornoemde goudt/silver/ofte alloy/ ende ongherafineert goudt ofte silver/ende peerlen/ende costelicke ghesteenten/ende ander/de Costumen ende plichten voornoemt sijnde oprechtelick beantwoordt ende betaelt) sullen wesen ende blijven alleen tot het eyghen ghebruyck ende behoefte des voornoemden Wouters Raleige, ende sijn voornoemt geselschap/ ende sulcker persoonen als met hem adventuriers sullen sijn/ ofte hem assisteren in dese sijne Voyage: niet teghenstaende eenighe Wet/ Statuyt/ Acte van Parlement/ Proclamatie/ Provisie ofte Restrictie/ofte eenich recht/ tijtel/ ofte pretensie van ons/ onse Erfghenamen ofte Successeurs/ ofte eenighe andere saecke/ hoedanighe die oock sijn moghe/ eenichsins daer teghen soude moghen wesen. Ende verder uyt onse bysondere genade/ sekere kēnisse/ eñ loutere beweginghe/ ordonneren wy hiermede/ constitueren ende stellen voor ons/onse Erfghenamen ende Successeuren/ den voornoemden Wouter Raleighe, tot eenighe Gouverneur ende Commandeur over alle persoonen die met hem reysen sullen/ ofte met hem sijn inde voornoēde Voyage nae't voorsz. Suyde toe/ofte andere deelen van America (so beseten ende bewoondt als voorseydt is) ofte met hem wederkeeren van daer. Ende wy gheven hem by desen volle macht ende authoriteyt/ haer ofte elck een van haer te straffen/te castijden/ te vergheven/ende te regieren/naer sulcke ordinantien/ re-

gulen/statuten/gheboden ende instructien/als by den voornoemden Wouter Raleighe van tijdt tot tijdt ghemaeckt sullen worden/so wel in capitale ende criminele saecken/ als in civile/beyde die de zee betreffen ende andere; soo altijdts/ dat de voornoemde statuten/ordonnantien ende proceduren (so naer als voeghelicken can gheschieden) accorderen met de Wetten/Statuten/ regieringhe ende Politie van dit ons Rijcke van Engelandt/ ende niet contrarie het ware Christelick gheloove/waer van t'hans proffessie ghedaen wordt inde Kercke van Enghelandt. Ende ghemerckt in sulcke ende dierghelijcke entreprinsen ende Voyagien/ groote inconvenientien ghereesen sijn/ door het oproerigh ende ongereghelt comportement der Scheeplupden ende Matrosen in desen ghebruyckt/ by ghebreke van genoechsame authoriteyt van haer te moghen straffen naer vereysch van hare misdaden: Soo isset dat wy by dese tegenwoordighe voor ons/onse Erfghenamen ende Successeuren/volle macht ende authoriteyt geven den voornoemden Wouter Raleighe, in saecke van rebellie ofte mutinatie ter zee ofte te lande/ te ghebruycken Crijchs-recht (op billicke grondt ende aparente noodtwendicheydt) in soo ruyme ende ample wijse/ als onse Luytenant Generael ter zee ende te Lande/ ofte onse Luytenanten in onse Graefschappen binnen ons Rijcke van Enghelandt hebben ghehadt ofte behooren te hebben/ uyt cracht van hare Commissie van Stadthouderschap. Ende wijders by dese teghenwoordighe gheven wy den voornoemden Wouter Raleige volle macht ende authoriteyt by een te versamelen/ te nomineren ende te stellen sulcke Capiteynen/ ende andere leeghere Bevelhebbers ende Dienaers onder hem/ als tot beste ordeninghe ende regieringhe van sijn gheselschap ende voordeel van de Voyage vereyscht sal worden. Ende verder by dese tegenwoordighe belasten wy scherpelick voor ons/ onse Erfghenamen

namen ende Successeuren / den Bewaerder onser vijf Havenen / ende alle Costumiers / Controlleurs / Cerchers / Opsienders / ende andere Officiers ende Dienaers van ons / van onse Erfgenamen ende van onse Successeuren / ghedurende dien tijdt / dat sy ende elcke een der selve / gherustelicken lijden ende toelaten den voornoemden Wouter Raleighe, ende alle persoon ofte persoonen / die willigh sijn met hem te adventureren in dese Voyage met haer Schepen / Ammunitie / Goederen / Waeren ende Coopmanschappen / gheene uytghesondert uyt dit ons Coninckrijck / ofte eenighe van onse Domeynen / te trecken naer 'tvoornoemde Suydt ofte andere quartieren van America (beseten ende bewoont als voorseyt is) ende van daeren weder te keeren / ende in dit Rijcke in te voeren / ofte eenige andere van onse Domeynẽ / alle Goederen / Waeren ofte Coopmanschappen geene uytghesondert / ende aldaer te vercoopen ofte anderssins daermede te leven / ten besten proffijte ende voordeel / ende alleen tot gebruyck ende ten behoeve vanden voornoemden Wouter Raleighe ende sijn ghesellschap / ende sulcke andere persoonen / die met hem adventureren sullen in dese reyse / betalende het vijfde deel van alle gout / ende silver / ende alloy / onbereydt gout ende silver / ende van peerlen ende costelicke ghesteenten die ingebrocht worden / ende andere Costumen ende Plichten voorseyt. Ende dese teghenwoordighe / ofte de inregistreringhe van dien / sal den voornoemden bewaerder van de vijf Havenen / Costumiers / Controlleurs / ende andere Officianten ende Dienaers voornoemt / ghedurende dien tijdt / een ghenoechsaem sekerheyt ende ontlastinge wesen in dien gevalle. Ende onse wille ende believen is; ende by dese tegenwoordige voor ons / onse Erfgenamen ende Successeuren / vergunnen ende gheven wy den voornoemden Wouter Raleighe, dat dese onse Patente brieven / ofte het ingheregistreerde van dien / ende alle ende bysondere ghe-

 vingen /

vinghen/ clausen/ ende saecken daerin begrepen/ sullen wesen vast/ bondich/ crachtich/ ende ghenoechsaem in Rechte/ volghende onse ghenaedich believen ende meeninghe hier an uytghedruckt : niet tegenstaende eenighe Wet/ Statute/ Acte/ Provisie/ Ordinantie ofte Restrictie/ ofte eenighe andere saecke ofte dinck daer teghen soude moghen wesen. Al ist dat expresse mentie/ etc. Oirconde waer van/ etc. Wy selve ghetuygen te Westmunster/ den ses ende twintichsten dagh Augusti/ int veerthiende Jaer onser Regieringhe van Enghelandt/ Vranckrijck ende Irelandt/ ende van Schotlandt in het vijftichste.

Per breve de privato Sigillo.

DEse Commissie aldus ontworpen ende ghestelt (ghelijck ghy siet) doorlas ende doorsach sijne Majesteyt menichmael / als voorsiende de toecomende uytganghen : den inhoudt waer van men siet so verre te wesen/ van Vvouter Raleighe eenighen voet ofte coleur te gheven / om eenighe vande Landen by den Spaenjaerden beseten aen te grijpen ende te invaderen / dat het veel liever dient tot directie van trafficke / dan van rooven / selfs teghen de wilde selve. Ende om des te beter Vvouter Raleighe te bedwinghen/ ende binnen sijn behoorlicke plicht te houden/ soo heeft sijne Majesteyt (hoewel seer daer toe ghebeden sijnde) ghewevgert hem pardoen te gheven van sijn vorighe verraderijen/ beyde om hem sijne authoriteyt te benemen over die ghene die onder sijn ghebiedt staen(by soo verre hy trachten soude sijne Commissie te buyten te gaen) ende hem tot de Justitie van de Wetten te reverseren / indien hy door nieuwe offensien hemselven quame onweerdigh te maecken eenighe gratie. Ende wat belanght de goede sekerheyt die sijne Majesteyt ordineerde dat ghenomen soude worden/ op dat sy sich in dese Voyaghe vreedsamelick mochten draghen ; noyt en heeft sijne Majesteyt yet ter contrarijen ghehoort / maer dattet voltrocken is gheweest / tot dat sy op haer vertreck waren ; ende doen wiert hem ghesept / dat elck een vande voornaemste die inde Voyage waren/ versekeringhe gedaen hadden d'een voor d'andere/ twelcke indien sijn Majesteyt by tijdts gheweten hadde / hy nimmermeer daerin soude gheconsenteert hebben.

Maer hoewel de Commissie by ghescrifte ghestelt was ; ende hoedanighe de cautien wesen mochten/ die sijne Majesteyt voorhadde ofte ghebruyckte / ende hoedanighe de protestatien ende beloften wesen mochten/ die Vvouter Raleighe dede ofte overgaf / soo sietmen naecktelicken uyt het

gantsche

gantsche vervolgh sijner actien / dat hy sijnen eyghenen ganck ghegaen/ ende sijn eyghene ooghemercken ghehadt heeft. Ten eersten om sijne vryheyt te procureren/ ende als dan nieuwe fortuynen voor hemselven te soecken/uytstroyende alleenlick dit praetghen vande Mijne/ als een lock-aes om adventuriers ende naevolghers te crijghen ; hebbende in d'ooghe de Vlote van Mexico, de verwoestinghe ende plonderinghe van Steden by de Spaenjaerden gheplant/ roovinghe van Schepen/ende andere diergheliicke ooghemercken/ ende sijn rekeninghe maeckende indien hy rijcke wederkeerẽ soude/dat hy sijne misdaden wilde ransoeneren(weynich siende op de natuyre ende aert van sijnes Majesteyts Justitie ende Regieringhe) maer indien anders/ dat hy door de vlucht sijne fortuyne ende nieuwe aenslaghen in eenich wijdtgheleghen Landt wilde soecken.

Inde uytvoeringhe derhalven van dit sijn voornemen/ Vvouter Raleighe, de name hebbende van een actijf/verstandich/ ende cloeck Edelman/ ende insonderheyt van een groot Commandeur ter zee/ trock tot sich door de aenlockinghe van dit gulden aes vande Mijne/ ende door de reputatie die hy hadde/ vele Capiteynen ende andere Ridders ende Edellupden van grooten huyse ende vermoghen/ om haer leven ende hare gheheele/ ofte een groot deel van hare staten ende rijcke Domeynen in dese sijne Voyaghe te hazarderen: welckers naevolghende ruynen ende onderganghen/ als droevighe ende jammerlicke reliquien ende ghedenck-teeckenen sijn van sijne ongeluckige reyse ende ontrouwe proceduren/nu gesien worden.

Maer eer dat hy van London vertrock/ en was hy soo inghetoghen ende standtvastich niet in sijne voorwendinghe der Mijne/of daer en borsten uyt eenige voncken van dat licht/t'welck naderhandt gesien wiert. Want hy liet hem eenige woorden ontvallen teghen sommige particuliere vrienden van sijn gheselschap. Dat hy een Stadt wist in die quartieren/ tot welcke hy een behouden reyse conde maken in Tabacco, al en waerder anders gheenen buyt. Nochtans om des te beter te doen ghelooven tghene hy voorghegheven hadde aengaende de Mijne/ soo beloofde hy sijn gheselschap te London, dat wanneer hy te Plimouth soude comen/ dat hy een groote menichte Pioniers uyt het West-quartier soude aennemen (alwaer de beste werck-luyden in dat stuck te vinden sijn) ende dit sijn voorwendtsel dreef hy soo verre/ dat hy de voornoemde Pioniers opteyckende voor diversche Schepen ; maer als hy int West-landt ghecomen was soo verdween dat: want het wort betuycht van alle canten/ ende hy heeft het oock selve beleden/ dat hy gantsch gheene mede en nam/ sich excuserende datter vele andere stercke mannen van Matrosen ende ghemeene Soldaten waren/die hy te wercke soude stellen; t'welcke een sobere excuse is/om sulck een gewichtich stuck naer te laten. Wat aengaet houweelen/ schoppen/etc. om inde Mijne te wercken/ wel is waer dat hy een cleyne quantiteyt der selve mede nam/maer naer oordeel van alle die in sijn geselschap waren/niewers-naer ghenoechsaem tot arbeydinghe inde Mijne/t'welck hy alleenlick daer mede excuseerde/ segghende dat sijn volck deselve noyt en hadde onghepackt ghesien/ ende dat de Mijne niet over anderhalf voet

onder d'aerde en was. Maer naer als hy eenmael op de zee gheraeckt was/ soo en socht hy niet seer te voeden ende te stijven de opinie/ dat sijn meeninghe was de reyse te doen op het profijt vande Mijne/ maer begon heel anders te spreken/even als off het ghenoechsaem soude sijn t'huys te brenghen een seker ende sichtbare preuve/ datter sulck een Mijne was/ al en brocht hy de rijckdommen derselve niet mede. Want corts daer naer/ doen hy afvoer van Irelandt, soo seyde hy: dat wanneer hy maer een hant vol ofte een mande vol vande Stoffe medebrocht/ om die den Coninck te tooghen/ dat hy niet meer en begheerde/ want het was ghenoech om sijn credijt te salveren; ende sijnde sulcx hem te laste ghelevdt/ soo bekende hy sulcx ghesept te hebben/ met dese reden ende conclusie; dat indien daer een handt vol vande Mijne hadde gheweest/daer uyt volchde datter een Mijne moeste wesen: even als of soo vele Schepen/ soo veler menschen leven/ soo vele costen ende provisie/ende sulck een treffelicke Commissie/ maer en hadden gheweest om een experiment te doen.

Ontrent deselfde tijdt oock/ begon hy so wel sijn Commissie te vergeten/ als sijn voorwentsel vande Mijne; want hy openbaerde henselven aen diversche van sijn gheselschap/dat hy van meeninghe was/ Sint Thome in te nemen/ende dat hy sijn reyse goet soude maken op die Stadt/ dewijlese seer rijck was. Soo dat/ wanneer tgheruchte gestropt wierdt/ dat de bestorminge van Sint Thome by forme van noodtsakelickheyt gedaen was/ om dat onse troupen eerst bespronghen wierden: claerlicken te sien is/ beyde uyt sijn propoost te London, van een Stadt ongedetermineert/ ende uyt dese sijne reden/ onlancx in sijn Voyage ter zee van Sint Thome by name/dat dit sijn oorspronckelick voornemen was vanden beginne aen. Ende nochtans wordt van allen bekent/ dat de quartieren van Guiana, daer Sint Thome gheleghen was/ met Spaenjaerden beplant waren/ dewelcke verscheyden Steden in deselve streecke hadden/ met eenighe Indianen daer onder vermenght/die hare Onderdanen sijn/soo dattet claerlicken te sien is/ dat beyde de plaetse/ ende de persoonen buyten sijne Commissie sijn gheweest.

Ende dat hem dit wel bekent was/ is merckelick te sien in eenen brief van sijn eyghen handt geschreven/ sedert sijn wedercomste van sijn Voyaghe/ daerin hy claecht/ dat de Spaenjaerden van die plaetse verscheydene van sijn volck doot gheslaghen hadden/dewelcke tot haer vreedsamelicken waren gecomen/om met haer te traffijckeren eenighe seven jaren geleden; oock en declineert hy in dien brief gheensins sijne kennisse/dat die quartieren bewoont waren van Spaenjaerden/ maer staet op een vorighen tijtel/ dewelcke hy nu noodtsaeckelick wilde versterckt hebben door een nieuwe possessie: niet teghenstaende dat dit sijn voorwentsel gheensins en accordeert met sijn Commissie/ ende dat hy selve voor sijn vertreck noyt daer van openinghe en heeft ghedaen/ ofte eenich sulck prætext ghealleghеert heeft/jae so vele niet/als sulck voornemen ofte opset te kennen ghegheven.

Wederomme/ eer hy tot de Islanden quam/ soo en maeckte hy gheen swaricheyt teghen vele te segghen in expresse termen/dat hy van meeninghe was

ghe was aen te vallen ende te verrasschen de Vlote van Mexico, hoewel hy het somwijlen wilde baptiseren/segghende: Indien alles mis sloech, ofte indien de Actie vande Mijne te niete ghedaen wierde.

Ende Vvouter Raleighe selve/sijnde belast met dese propoosten/heeft dese woorden bekendt; maer seght datse ghesproken hadden gheweest ter tijdt dat de Actie vande Mijne was te niete ghedaen; ende dat hy tot dien eynde sulckes voorstelde/ om sijn volck by een te houden/ ende indien hy't eer ende voor dien tijdt ghesepdt hadde/ten was maer by forme van discours int wilde.

Naderhandt/ doen hy begon te naerderen sijn ghepretendeerde Mijne/ ende ghecomen was tot Trinidad, soo viel hy in een perijculeuse sieckte/ so datmen aen sijn leven begon te twijffelen (soomen meende) ter welcker tijdt hy aenghesproken wiert door sommighe voorneme persoonen die ontrent hem waren/aengaende twee saecken/ soo hy quame te sterven: d'eene was/dat hy een Generael wilde nomineren die hem succederen soude: d'andere/dat hy eenighe aenleydinghe ende onderwijsinghe wilde geven/ om de Actie vande Mijne te achtervolghen. Op d'eerste antwoorde hy: dat sijn Commissie niet en conde overgheset worden/ ende daerom liet hy haer onder malcanderen daer van accorderen: maer wat de Mijne aenginck/ verclaerde hy dat hy haer gheen aenleydinghe en conde gheven; ende en liet het daer by niet blijven/ maer seyde haer datter een andere Cours was/ dewelcke hy haer particulariseerde te wesen een Fransche Commissie/ daermede sy haer selven t'meeste profijt conden doen op de Spaenjaerden.

Doen hy begon ghesont te worden/ soo sondt hy het Voetvolck tot de voorghewende Mijne/ ende hadde gheordonneert Capiteyn Sentlegher in die expeditie te commanderen: maer uyt oorsaecke van des Sendtleghers swackheydt doenmaels/ soo viel het op sijn bloet-verwante/ Capiteyn George Raleighe, die sijn Sergeant Major was/ in wiens gheschrevene Commissie/ die hy hem gaf/ hy hem wel wachte van uyt te drucken het innemen van Sint Thome, ende stelde daerin alleenlick een clause van bevel; Dat sy hem in alles souden ghehoorsamen, ghelijck sy hem selve in eyghener persone souden doen: nochtans in particuliere onderrichtinghen ende instructien/ openbaerde hy hemselven teghen verscheydene van sijn gheselschap/ dat by so verre sy gheen advertissement en cregen/ dat de Stadt versterct was door nieuwe garnisoenen (waer door den aenslach voor haer ghetal te hazardens soude moghen vallen) dat sy de Stadt eerst souden nemen/ haer segghende dat de Mijne maer drie mijlen vande Stadt was gheleghen: ende seyde verder; dat het te vergheefs was sich met de Mijne te bemoeyen/ten ware dat de Stadt eerst ghenomen wierde/ ende de Spaenjaerden verdreven; want andersins dat syse maer en souden ontdecken/ ende voor de Spanjaerden arbeyden: ende als hy hemselven dus verre geopent hadde/so seyden hem sommige vande verstandichste ende deughdelickste vant gheselschap/ dat het innemen vande Stadt de vrede soude breken/ ende dat sy doen souden teghen haer Commissie: daer op hy seer

valsche-

valschelick ende schandaleuselicken dorst met wymoedicheyt segghen/dat hy last hadde by monde vanden Coninck ende sijnen Raedt / de Stadt in te nemen / indiense eenichsins hinderlick mochte wesen het graven vande Mijne.

Maer den uytganck bewees claerlicken ende openbaerde de directie; ende nochtans die maniere van uytlegginghe en heeft niet vele te beduyden / dewijle de jonghe M. Raleighe, (die apparentelick alderbest wist de secreten van sijn vader) doen hy sijn Soldaten tegen de Stadt aenvoerde/ dese ofte diergelijcke woorden ghebruyckte: Coem aen mijn herten, hier is de Mijne die ghy te verwachten hebt, die een andere Mijne verwachten dat sijn dwasen. Ende hier mede accordeerde seer wel / tghene daer naer volghde int vervolch vande Mijne/ naer dat de Stadt inghenomen was. Want dese Mijne was niet alleenlick imaginaire / maer oock verschuyvelick/ want tghene ghesept was te wesen op 3. mijlen na by Sint Thome, wiert daer naer ghesonden 30. mijlen aen ghene sijde van Sint Thome. Alle desen tijdt bleef Vvouter Raleighe ligghen te Pont de Gallo, den tijdt van ontrent 9. weken/ gheduyrende welcken tijdt die ghene die by hem bleven/ vernamen dat de sprake vande Mijne doot was (daer nochtans luyden die yet verwachten/ haer selven ghemeenlick voeden met discoursen die de saecke van haer verwachten betreffen) jae noch meer: naer dat hy de tijdinghe hadde dat de Stadt inghenomen was/ die de bequaemste tijdt soude ghe- weest sijn om de Mijne te vervolghen (ghemerckt de Stadt die het be- letsel hadde connen sijn/ vermeestert was) noyt en heeft hy sulck voorne- men ghevoedet/ maer ter contrarijen/ wetende ter selver tijdt dat sijn sone versleghen was (die sijn eenige sorghe was onder de Soldaten) so sprack hy seer onmenschelick niet van een weynich verhuysen van Pont de Gallo, tot Port Hercule, ten aensien vant perijckel vanden Vloot (ghelijck hy pre- tendeerde) maer te gaen nae de Charives, vele mijlen van daer; achtende (soo't schijnt) de Soldaten maer voor fruges consumere natos, ende sijne ge- dachten alleenlick hebbende/ op de zee-crachten/ dewelcke hoe sy gebruyckt souden hebben gheweest/ can elck een oordeelen. Ende alsoo hy eenich pre- text maeckte/ als of hy eenigen last soude gelaten hebben te Pont de Gallo, waer henen de voetknechten hem souden volghen; 'tis blijckelick dat hy wel wist datse doenmaels in sulcke benautheyt van victuaille waren/ dat sy van hongher hadden moeten sterven / eer sy hem hadden connen achter- halen; te welcke tijdt een van sijne Capiteynen hem seyde/ dat hy 52. man- nen tot dien dienst ghelevert hadde/ die doenmaels op den aenslach te lan- de waren/ welckers leven hy dierbaer achtede / ende dat hy gheen ancker en wilde lichten/ soo langhe hy een cabel hadde om op te rijden / ofte een stuck broodts om te eten. Dus Vvouter Raleighe, gheen consent vindende in tghene dat hy voorstelde/ soo wiert dat wreedt voornemen afghekeert.

Oock heeftmen vernomen/ dat naer het ongeluckich wederkeeren van Kemiss, niet teghenstaende dat Vvouter Raleighe opentlick voorgaf / dat hy hem ter examinatie wilde stellen / om dat hy de Mijne niet vervolght en hadde / dat hy hem hadde ter maeltijdt 'smiddaghs ende 'savondts/ ende met hem

met hem soo vriendelicken ende minnelicken ommeginck als te vooren. Ende teghen George Raleighe den Sergeant Major / teghen welcken hy dierghelijcke stuyrscheyt int openbaer gebruyckte/ die het meer ter herten trock ende claechde/ende met hem dies halven woorden hadde; openbaerde hy hemselven rondelicker / hem segghende dat hy moeste schijnen te doen tghene dat hy dede/om contentement te gheven.

Maer desen allen / doen het vervolgh van dese gheimagineerde Mijne verdween ende te niete was / ende dat sijn gheselschap met een droevich gelaet naer huys keerden/ bevindende dattet anders niet dan bedriegerije was; versamelde Vvouter Raleighe ende riep te samen den Raedt van sijne Capiteynen/ende hieldtse in sijn Kajuyte / alwaer hy haer voorstelde/ dat sijn ooghemerck ende voornemen was ; Eerst/te reysen naer de nieu-ghevonden Landen/ende aldaer sijne Schepen te victuailleren ende te ververschen/ ende van daer te gaen na de Westersche Eylanden / ende aldaer te verwachten ende te bejeghenen de Vlote van Mexico, ofte eenighe Craecken te verrasschen ; ende alsoo eenen schat ghecreghen hebbende / die hem aengenaem ende welcom mochte maecken in eenich vreemt Landt/ eenen nieuwen cours aen te gaen/om sijn volghende fortuyne te vervolgen/hemselven doende achten voor een man van grooten bedrijve ende naeme wijt ende breedt : maer doen ter tijdt / ende ten diversen maele verclaerde hy opentlick ende directelick / dat hy in Enghelandt niet en mocht comen/ overmits dat hy niet en wist hoe de saecken gheduydet souden worden/ ende dat hy (voor sijn deel) nemmermeer sijn hooft en wilde steken onder des Coninckx rieme/eer hy het groote zegel van sijn pardoen quam te sien.

In welcke tijdt / sijne ghedachten omhelsende Oost ende West / liever dan eenich wederkeeren in sijn Landt / soo beloofde hy int bysonder / aen eenen voornemen Bevelhebber in sijn Compagnie/hem een Schip te gheven om te gaen in Oost-Indien/indien hy hem derwaerts wilde vergheselschappen. Maer hy ginck / volghende sijn eerste voornemen / naer het Nieuw-ghevonden Landt/twelcke hy niet en hadde behoeven te doen/indien hy't op Enghelandt ghemeent hadde (om dat hy victuaille genoech/ ende overschot hadde tot die reyse) ende aldaer aent Nieuw-ghevonden Landt/sijn ander geselschap te vooren verstropt/ ende hem verlaten hebbende/so begon sijn eyghen Capiteyn/die in sijn eyghen Schip was/oock te mutineren. Ende hoewel sommighe oude Zee-roovers / tzy door sijn aenritsen/ ofte uyt vreese van haer eyghen saecke/ seer straf ende strenghe de zee wilden houden/ende sich stelden teghen het wederom-keeren/ nochtans verre het meeste deel begheerden weer te keeren : ter welcker tijdt hy selve te lande gherocht/ende aende zeecant stont/ende stelde in deliberatie/ of sy wederkeeren souden naer Enghelandt/ ofte landen aent Nieuw-gevonden Landt ; daerop de Stemmen tweederley waren/ d'eene aen Backboort, ende d'andere aen Starboort: van welcke dat deel dat was om naer Enghelandt te keeren/de twee derdedeelen waren/ ende wilden sich geensins laten beweghen voet aen landt te setten/ maer hielden sich t'Schepe/ alwaer sy voorseker wisten dat sy meester waren; twelcke hy merckende/

ende vreesende voor meerder beroerte/ seyde selve dat hy syn Stemme oock gaf om weer te keeren naer Enghelandt/ ende ginck staen onder die gene die de meeste Stemmen hadden; maer evenwel nochtans/naer dat hy de moet verlooren gaf van syn gheselschap te connen beweghen hem verder te volghen/soo presenteerde hy syn eyghen Schip (twelck was van grooter weerden) aen syn Compagnie/ indien sy hem setten wilden aen boordt van een Fransche Barque. Ghelijcke presentatie dede hy als hy op de Custen quam van Irelandt, aen eenighe van syne voornaemste Bevelhebbers aldaer.

Maer ontrent den tijdt dat hy aende Custen van Irelandt arriveerde / soo was het innemen ende plonderen van Sint Thome, ende het af brandē vande Stadt/ ende het ommebrenghen der Spaenjaerden/ ruchtbaer geworden aen alle quartieren/ ende was door speciael advertissement ghecomen tot kennisse vanden Grave de Gondomaer, doenmaels Ambassadeur voor den Coninc van Spangien/ by syne Majesteyt/ dewelcke daerop audientie begeerde by syne Majesteyt/ ende versocht met groote instantie Justitie teghen die persoonen ende hare goederen (die soodanighen overlast ende plonderinghe ghedaen hadden den Ondersaten van syne Majesteyt) volgende de belofte van syne Majesteyt/ende Tractaet van Vrede. Daer op syne Majesteyt syn Coninckliicke Placcaet liet afcondighen / tot ontdeckinghe vande waerheyt der Procedurен van Vvouter Raleighe, ende tot bevoorderinghe van Justitie. Onaenghesien alle twelcke/so ghebruycte syne Majesteyt eenen seer ghenadigen ende sachten cours teghen Vvouter Raleighe,sendende den Heere L. Stucley, Vice-Admirael van 't Graefschap van Devon/ om Vvouter Raleighe opwaerts te bringhen / ghevoeghlicker wijse/ende naer dat syn ghesontheyt conde lijden/by ghemackelicke daghreysen te London. Want ontrent dese tijdt was Vvouter Raleighe gecomen van Irelandt in Enghelandt, inde haven van Plimouth, alwaer lichtelick te sien was hoe gheerne dat hy derwaerts quam / mits dat hy strax socht hemselven uyt de weghe te maecken; want corts naer syn comste te Plimouth, eer dat hy in bewaringhe was / soo handelde hy met eenen die een Fransche Barque hadde/ (voorwendende dattet was voor een Fransch Edelman / synen vriendt) dat hy syn Barque ghereedt maken soude om over te varen / ende presenteerde hem twaelf Croonen voor syn moeyte; ende ginck op een sekere nacht in een Schuytgen/twelck hem aende Barque soude ghebrocht hebben/ maer synde den nacht seer duyster/ soo miste hy de Barque / ende keerde wederomme onverrichter saecken; waer uyt int voorby-gaen te sien is/ dat de Heere L. Stuckley ofte yemandt anders/ (ghelijck gheseyt wierdt) hem niet en sochten te doen vluchten/ ofte hem daer toe tenteerden; maer dat hy een opset hadde te vluchten van den eersten aen dat hy in Enghelandt ghecomen was.

Maer in dit syn voornemen wierdt hy noch meer ghestijft / naer dat de Heeren vanden Rade sijner Majesteyt/ lettende op de lanckfaemheyt van sijne comste opwaerts/ ghesonden hadden aen Stuckley eenighe haestighe Brieven/tot accoleratie der selve: maer daerop / ghelijck sijn begeerte van

Vontbieden vermeerderde/alsoo groeyde oock de swaricheyt van te connen ontcomen/ overmits Stuckley van dien tijdt aen nauwer acht op hem nam/daer uyt hy sulcke apprehensie creech (wetende dat Stuckley eē cloec ende sorghvuldigh man was) dat hy't onmogelick achtede te connen ontcomen/ten ware dat hy een van dese twee puncten conde vercrijghen; ofte Stuckley om te coopen/ofte ten minsten te sien eenighe liberteyt te crijghen/ als hy te London soude ghecomen sijn/ van in sijn huys te moghen blijven; want sijn conscientie seyde hem / dat wanneer hy te London comen soude/ hy ghevanghen gheleyt soude worden inden Tour. Derhalven en sach hy gheenen anderen wech/ dan in sijn reyse nae London den sieckaert soo te maecken/ op dat uyt commiseratie van de grootheyt van sijne sieckte / hy sijne Majesteyt mochte beweghen hem toe te laten in sijn eyghen huys te blijven/ alwaer hy meende seer haest een ghelegentheyt te comploteren om te ontgaen. Ende hebbende in sijn gheselschap eenen Manoury, een Franschman/ Doctor inde Medicine/ ende een die vele Chymische recepten hadde/ soo socht hy met Croonen den selven aen sijn coorde te crijgen/ om des te beter te doen ghelooven dat hy waerlicken sieck was; de hystorie waer van Manoury selve verhaelt aldus ghepasseert te sijn.

Des Saterdaeghs den 25. Julij/ginghen Vvouter Raleige, Lowijs Stuckley, ende Manoury, logeren tot Meester Drakes, alwaer des Princen Raetsbrieven vande Commissie / ghebrocht wierden aen Lowijs Stucley, by een vande bôden van sijne Majesteyt/ dewelcke oorsake waren van een subijt vertreck met veel meerder haeste dan men te voren verwacht hadde; ende het ghelaet van Vvouter Raleighe wiert seere verandert/naer dat hem Stucley de Commissie hadde laten sien; want Manoury sach hem (alsoo hy alleen in sijn camer was de deure half open staende) stampende met sijne voeten/ ende hemselven by't hayr treckende/ende aldus vloeckende; Godts wonden! ist moghelick dat ick aldus in mijn voorighe fortuyne come te vallen.

Van Meester Drakes reysden sy voort ten huyse van Meester Hocksey, ontrent vier mijlen van daer gheleghen. Doe wasset dat Vvouter Raleighe eerst Manoury dede sonderen wat in sijn herte ghelegen was/ door een Capiteyn King, die een oudt huysghenoote van Raleighe was/ dewelcke tegen Manoury begon te discoureren van het ongheluck van sijnen meester/ ende onder andere dinghen/seyde hy aldus: Ick wilde dat wy alle te Parijs saten. Daerop Manoury antwoorde: Ick wilde dat wy alle te London waren, och lacy! wat souden wy te Parijs doen? Overmits (seyde Kingh:) soo haest wy te London sijn, sy Vvouter Raleighe inden Tour sullen leggen, ende siin hooft afsmijten. Waerop Manoury seyde: Dat hy beter hoopte / ende dat hy bedroeft was over sijn ellendighe fortuyne; ende dat hy nae sijn cleyn vermoghen bereyt was hem te bewijsen allerley eerlicke diensten / wanneer het conde gheschieden sonder offensie.

Des naemiddaghs/wesende Sondach / vertrock Vvouter Raleighe van Meester Horseys huys/ende ginck te Sherburne, ende onder weghe/ als hyt uit ghesichte hadde/hem wendende nae Manoury toe/ende hem toonende de plaetse ende de omligghende Landerye/soo seyde hy al suchtende tot hem:

dat al datte hem toequam/ ende dattet de Coninck onrechtveerdelick hem ontnomen hadde. Hy ende Stuckley en lagen niet te Sherburne, maer wierden ghenoot ten huyse vanden ouden Meester Parham. Manoury ende haer gevolgh/gingen logeren te Sherburne, in Sint Joris. 'Sander en daeghs/ wesende Saterdagh/den 25. Julij/ginck Manoury tot haer/ ende van daer namen sy haren wech op Sarisbury, vijf ende dertich mijlen van Sherborne; ende aldaer arriverende/ Vvouter Raleighe den bergh te voet afgaende/ sprack Manoury aen/ende vraechde hem of hy eenighe van sijne Vomitoria, ofte andere Medicynen hadde; ende hy segghende dat jae/ soo badt hy hem dat hy eene derselve wilde gereedt maecken teghen den volghenden morghen/ende niemandt yet daer van segghen. Ick weet (seyde hy) dattet my goet is vele quade humeuren te ledigen, ende door dit middel sal ick tijdt winnen, om vrienden te maken, ordre te stellen op mijne saken, ende misschien sijne Majesteyt te vreden te stellen eer ick te London come; want ick weet wel, dat so haest als ick daer come, dat ick inden Tour sal moeten, ende dat sy my onthoofden sullen, indien ick gheen middelen en ghebruycke om te ontcomen, ende dat en can ick niet doen ten zy dat ick den sieckaert maecke, twelcke uwe Vomitoria sullen doen sonder suspitie. Daeromme hy op den selven avondt/ soo haest hy ghearriveert was/op een bedde ginck ligghen/ seer claeghende in sijn hooft/ ende de schult legghende op sijn groote dagh-reyse van Sherborne tot Salisbury (niet teghenstaende dat hy s'avonts hertelicken att) maer nae den eten scheen hy bevanghen te wesen met een schemeringhe der ooghen door een swijmelinghe in sijn hooft/ ende houdende sijn handt voor sijn aenghesichte/ende by den arm ghelept sijnde van Stuckley, soo struyckelde hy dermaten/dat hy sijn hooft al hardt teghen de post vande Galderije stiet voor syn Camer/twelcke Stuckley dede dincken / dat hy waerachtelicken sieck was; in welck ghevoelen Manoury hem liet blijven voor dat mael.

'Sanderen daeghs s'morghens sondt hy sijn vrouwe ende het meeste deel van sijne dienaers naer London, ende met eenen Capiteyn King, ende Cuthbert, ende Manoury, ende Stuckley; wesende inde camer van Stuckley, soo quam een dienaer van Vvouter Raleighe/ ghenoemt Robine, ende seyde haer dat sijn Meester buyten verstandt was/ ende dat hy naeckt in sijn hemde plat neer lagh/ schravende ende bijtende inde biesen op de vloer/ twelcke Stuckley seer jammerde/ dewelcke metter haest opstaende/Manoury tot hem sondt/alwaer hy ghecomen sijnde/ hem wederomme gherocht vondt in sijn bedde/ ende hem vraghende wat hem schorte/ soo seyde d'andere dat hem niet en schorte/maer dat hyt willens dede. Ende als Vvouter Raleighe hem vraechde nae sijn Vomirorium, soo gaf hyt hem/ dewelcke het datelick inslockte/sonder eenighe graten daer in te vinden. Op welcke tijdt Stuckley incomende/ so begon Vvouter Raleighe wederomme te roepen ende te rasen. Doe ginck Manoury uyt sijn camer / ende het vomitorium twelck hy hem ghegeven hadde/was anderhalf uyre eer het wrocht/ maer ondertusschen begon Vvouter Raleighe sijn beenen ende armen in een te trecken/ als of het een Convulsie ende tsamentreckinghe der Senuen ghewee st hadde / ende dat met sulck een ghewelt/ dat Stuckley ende andere genoech te doen hadden om

den om die uyt te trecken/ somwijlen een arm/ somwijlen een voet/ die hy teghen alle haer cracht wederomme inhalen wilde/ ghelijck te voren; daermede de voornoemde Stuckley groote compassie hadde / ende maeckte dat hy wel ghewreven ende ghewarmt wierdt/ t'welcke Vvouter Raleighe selve teghen Manoury naederhandt vertelde al lacchende/ dat hy Stuckley soo wel gheexerceert ende gheleert hadde een Medecijn-meester te sijn. Dese ghe maeckte mouwen aldus ghepasseert sijnde / soo riep Vvouter Raleighe Manoury, ende badt hem als hy quam/ by hem te willen blijven/ ende seyde dat hy wat ruste wilde/ Manoury sloot de deure toe/ ende met hem alleen sijnde/ seyde hem Vvouter Raleige dat sijn vomitorium noch niet en hadde ghewrocht/ dat hy eene wilde innemen dat crachtigher was; maer Manoury hem versekerende dattet ongetwijffelt soude wercken/ soo was hy te vreden/ ende vraechde Manoury of hy yet conde practiseren dat hem uyterlicken seer leelick ende mismaect dede sien/ sonder quetsinge vande principale deelen/ ofte sonder hem inwendelick sieck te maken. Manoury bedocht hem een weynich / ende seyde hem alsdan/ dat hy datelick een Compositie wilde maken van sekere dinghen/ die hem souden doen sien als een Melaetsche/ van hoofde tot de voeten/ sonder hem te quetsen/ t'welcke hy op sijn versoec datelick dede/ ende doe seyde hem Vvouter Raleighe de oorsake waerom dat hyt dede; dat namelick hy sijnde alsoo ghestelt / de Heeren vanden Raedt souden vreesen by hem te comen, ende tot des te meerder compassie ende gunste souden bewoghen worden. Niet lange naer dat Manoury dese Compositie op sijn voorhooft/ armen ende borst/ ghestreken hadde / soo quam Stuckley inde camer / ende Manoury ginck wech. Stuckley merckende dat de plaetsen daer Manoury dese compositie ghestreken hadde / vol puckelen/ sijn aenghesichte vol groote blaeren van verscheyden coleuren waren/ hebbende int midden wat geluws/ ende rontsom gelijck een peersche verwe/ ende alle de reste van sijn huyt ghelijck als met vierichheydt ontsteken/ soo begon hy te dencken dattet een periculeuse ende besmettelicke sieckte was/ ende seer verbaest sijnde over dit subijt accident / vraechde Manoury watter hem af docht/ maer Manoury oordeelde goet te sijn sulcx voor hem te verberghen voor die tijdt/ ghemerckt Vvouter Raleige hem noch niet ghesept en hadde/ dat hy van meeninge was uyt Engelant te vluchten/ maer dattet alleenlick was om tijdt te winnen/ om sijne Majesteyt te voldoen.

Op dese onsekere antwoorde van Manoury, aengaende de sieckte van Vvouter Raleighe, soo resolveerde Stuckley te gaen by den Heere Bisschop van Elie, t'huys van Vvinchester, om hem te vertellen in wat stant dat Vvouter Raleighe was/ ende brocht twee Medecijn-meesters tot hem/ om hem te sien ende te visiteren: dewelcke ghecomen sijnde/ niet en wisten te seggen wat het voor een sieckte was; daer quam oock een derde / een Bakelaurius inde Medecine / die alle te samen (al deden sy haer beste) niet en conden vernemen wat het voor een sieckte was; alleenlick gaven sy haer advijs/ dat de Patient niet en mochte inde lucht comen/ sonder merckelick perijckel des levens/ ende deden daer van rapport by ghescrifte/ waer by Manoury oock sijn handt stelde.

Vvouter Raleighe ſiende dat alle deſe dingen ginghen nae ſijn begheeren/ hadde een groot ghenoeghen daer inne/ inſonderheyt dat inde tegenwoor-dicheyt vande Doctoren het vomitorium begon te wercken van boven ende van onder/ende om dat hy vreeſde dat de Doctoren ſijn water ſouden wil-len ſien / ſoo badt hy Manoury dat hy wat maecken woude dattet troubel ende leelick mochte ſien / nu om hem te contenteren (ghevende hem het urinael in ſijn handt) ſoo wreef Manoury het binnenſte vant glas met een ſekere Droghe/ dewelcke ſo haeſt hy ſijn water daer in ghemaeckt hadde/ het water/ſelfs inde handen vande Doctooren / in een aerdtſche Humeur veranderde/ende in een doncker coleur; twelc de Doctoren dede oordeelen/ dat de ſieckte doodelick was/ende ongheneſelick/ten ware uyt den hemel.

Hy dede oock Manoury ſijne armen binden met ſwarte ſyde Rubandt/ die hy van ſijn Poingnaert nam / om te ſien of het den pols ſoude ontſtel-len / maer dat en lucte niet ghelijck hy wel meende. 'Sdaeghs daer aen ſoo riep hy Manoury , ende badt hem noch meer ſulcke blaren aen ſijn lic-haem te maecken/als op ſijn neuſe/ſijn hooft/ſijn dyen/ende beenen/twelc-ke Mauoury ghedaen hebbende/ſoo ginck het naer ſijn begeeren/ waer over hy ſeer ghenoechlick ende vrolick was met Manoury, ende ſeyde hem : dat de loſinghe die ſijn Medicijne veroorſaeckt hadde/ſijn mage ſoo geſcherpt hadde/dat hy grooten honger hadde/ ende badt Manoury dat hy gaen wil-de/ ende hem ſecretelick wat coopen ; want/ ſeyde hy/ indien ick ete dattet andere ſien/ ſoo ſal ick ſchijnen niet ſieck te weſen ; dus/ volghende ſijn be-geerte/ginck Manoury int witte hert in Saliſbury, ende tocht hem een ſcha-pen bout/ende drie brooden/ dewelcke hy int heymelick att / ende hier uyt meendemen dat hy drie daghen gheleeft hadde ſonder eten/ maer niet ſon-der drincken. Aldus continueerde hy tot vrydagh toe den laetſten Julij/ ſchijnende altijdt ſieck te weſen alſſer luyden by waren / ende niet te min als hy alleene was/ſchreef hy ſijn Verclaringhe ofte Verantwoordinghe/ ende badt Manoury dat hyſe wilde uytſchrijven/ dewelcke ſedert aen ſijne Majeſteyt gheprefenteert is gheweeſt.

Op den ſelven avondt/ Stuckley diſcourerende van ſijne ſiecte/ ende van haren oorſpronck/ſoo ſeyde Vvouter Raleighe met deſe woorden : Soo helpe my Godt ; Ick meene dat ick vergift inghenomen hebbe. Ick weet dat M. Par-ham een groot lief hebber is des Conincks van Spangien,ende een Papiſt,ende dat hy altijdt een Prieſter in ſijn huys houdt ; maer ick en begheere niet dat yemandt van u yet daer van ſegghe,noch ghy oock (ſeyde hy) Monſieur Manoury. Aldus de deuren vande camer van VVouter Raleighe gheſloten ſijnde/ende anders niemandt by hem ſijnde dan Manoury, wandelde hy over ende weer/naeckt in ſijn hemde/ende nam eenen ſpieghel/ende ſiende de vlecken van ſijn aen-geſichte/daer in hy groot vermaeck hadde/ſeyde al lacchende tot Manoury deſe woorden. Vvy ſullen noch eens lacchen,dat wy den Coninck,ſijnen Raedt, de Doctoren,ende Spaenjaerden,ende al den hoop bedroghen hebben.

Des Saterdaghs dat ſijne Majeſteyt te Saliſbury quam / welcke was den eerſten Auguſti/begheerde Vvouter Raleighe ſecretelick te ſpreken met Manoury , ende ſcheen te hebben een ſeer groote apprehenſie van een ſake/

ende

ende hem hebbende de deuren doen sluyten/badt hem een roodt leeren kofferken te gheven/dat in een ander koffer was/ende als hy het hadde / sach hyder langhen tijdt in/ende riep daer naer Manoury, ende stekende neghen Spaensche stucken gelts in sijn hant/seyde aldus: Daer sijn twintich Croonen in Pistoletten, dewelcke ick u geve voor uwe medicynsche recepten, ende het eten dat ghy my ghecocht hebt; ende ick sal u geven vijftich pondt 'sIaers, indien ghy doen wilt dat ick u segghen sal, ende indien Stuckley u comt te vraghen wat propoosten ghy met my ghehouden hebt, segt hem dat ghy my troostet in miin teghenspoet, ende dat ick u gheen ander antwoorde en gheve dan gheliick hier ghefchreven is; dewelcke hy alreede hadde in een cleyn stuck papiers / tot instructie van Manoury, als volght.

Voila Monsieur Manoury l'acceptance de tous mes travaux, perte de mon estat, & de mon fils, mes maladies & douleurs. Voila l'effect de ma confiance au Roy. Welck schrift van Raleighes handt/ Manoury te voorschijn brocht.

Ende nu begon VVouter Raleighe te practiseren met Manoury, ende hem te segghen dat hy vluchten wilde / ende hem uyt Enghelandt verpacken/ ende indien Manoury hem daer toe wilde helpen het was in sijn macht gesegghen / ende dat Stuckley niemandt en betroude dan Manoury. Daerop hem Manoury openinghe dede / dat als hy te London comen soude / dat hy sich secretelick soude houden ten huyse van een goet vriendt van Manoury, in Shire-lane in London; Daer toe hy scheen gheneghen te sijn/ ende vondt het advijs van Manoury goet voor eenen tijdt: maer ten laetsten seyde hy hem dat hy anders gheresolveert was/ende dat hy alreede Capiteyn King gesonden hadde om hem een Barque te huyren beneden Gravesend, die met alle winden varen conde/ende een ander cleyne Schuyte om hem daer aen te brenghen; Vvant (seyde hy) my selven in London te verberghen, ick soude altiidts in vreese staen van by de generale Cerchers aldaer achterhaelt te worden; maer om te ontcomen, moet ick sien consent te criighen om in miin huys te gaen, ende aldaer siinde, sal ick de saecke soo beleyden, dat ick uyt de handen gherake van Stuckley door een achterdeure, ende alsoo inde Schuyte come; want niemant sal meenen dat ick te voet gaen can, siiende my soo swack gheliick ick schiine te wesen. Ende Raleighe als dan een wijle sich bedenckende sonder spreken/ vraechde hem Manouri. Miin Heere waerom wilt ghy vlieden? uwe Apologie ende laetste verclaringhe iustificeren die u niet volcomentlicken? Doe seyde hy gheheel in colere aldus in Enghels. Seght my niet meer; een man die vreest en is nemmermeer gherust. Welcke sijn maniere van doen voor dat-mael Manoury dede swijghen.

Nu daer en resteerde anders niet dan het verlof van sijne Maiesteyt/ om te mogen gaen in sijn eyghen huys/sonder twelcke hy seyde onmogelick te wesen dat hyt ontgaen conde. Dit verlof wierdt hem naderhandt vergunt/ door middel van den M. Vice-Camerlinck ende den M. Secretaris Naunton; twelcke vercreghen sijnde/soo nam Manoury de ghelegentheyt tot hem te segghen: Dat hier uyt men sien conde, dat siine Maiesteyt niet van meeninghe was hem te doen sterven, dewiile hy hem toeliet in siin eygen huys te gaen om siin ghesontheydt weer te criighen. Neen (seyde Raleighe) alle dese

soorten van vleyinghe ghebruyckten sy oock teghen Byron, om hem soetkens inde ghevanckenisse te trecken, ende doe hieuwen sy hem het hooft af. Ick weet dat sy onder haer besloten hebben, dattet goet is dat een mensche sterve tot versekeringhe vande Traffiicke die ick in Spangien ghebroken hebbe. Ende berste daer op uyt in seer hatelicke ende verraderschè propoosten/ teghen de persoone selve van sijne Majesteyt/ eyndigende in een dreygement ende trotseringe. Dat hy soo verre hy sich voor dat-mael conde salveren; dat hy sulcke aenslaghen soude comploteren, dat de Coninck sich gheluckich soude achten hem wederom te ontbieden, ende hem siinen staet met voordeel weer te geven; iae den Coninck van Spangien te dwinghen, in siin faveur aen Enghelandt te schriiven.

Manoury vraechde hem op dat pas verder/ indien hyt ontquam/ hoe het Stuckley gaen soude? ende of hy om sijnent wille ghedoodt soude worden ofte niet/ ende of hy sijn Offitie ende staet soude verliesen? Niet ghedoodt (seyde Raleighe) maer hy soude voor een tiidt vast gheset worden, maer siine Landeriien en can de Coninck niet hebben, om datse alreede versekert siin aen siinen oudtsten sone; ende aengaende de reste, dat en ginck hem niet aen. Manoury vraechde hem verder/ of het niet Verraet en was in hemselven/ sijne vlucht te helpen bevoorderen. Neen (seyde hy) om dat ghy een vreemdelinck siit; niet te min ghy en moet niet bekent wesen erghens van te weten, want soo soudt ghy voor seker in hechtenisse ghestelt worden. Eyndelicken vraechde hem Manoury verder. Maer of het bekendt werde dat icker toe gheholpen hadde? Vvel (seyde hy) gaet met my in Vranckriick (dat is u Vaderlandt) ende verlaet alles, ick sal u alles vergoeden.

Daer naer ginck Raleighe voort in sijne reyse te Andover ende alsoo tot Hartford-brugghe, ende van daer te Staines, ghedurende welcken tijdt Lowiis Stuckley, vernomen hebbende uyt Manoury het voornemen van Raleige van te vluchten/ was extraordinarelicken neerstich om op hem te letten ende te waecken/ t'welcke Raleighe merckende/ seyde tegen Manoury te Staines. Ick sie wel dattet my onmoghelick is t'ontcomen door middel van ons beyde alleen. Stuckley is te sorghvuldich, ende doet my te nauwe wachten, daerom hy sal ons te hart vallen, hoe constich dat wy siin; daer en is dan anders geen middel als hem aen onse siide te trecken; ende indien wy hem connen daer toe bringhen dat ick miin leven mach salveren, ick sal hem gheven de weerde van twee hondert pondt Steerlincx; ende haelde daer op voort een Juweel/ ende toogde het Manoury, ende stack het in sijn handen/ ghemaeckt in forme van haeghel-cruydt/ met Diamanten/ met een Robijn int midden/ ende estimeerde het op hondert ende vijftich pont Steerlincx/ ende seyde: Benevens dit Iuweel sal hy hebben viiftich pont aen gelt. Ick bidde u gaet henen, ende seght hem sulcx van miinent weghen, ende raedt hem daer toe; ick weet hy sal u ghelooven.

Manoury ginck datelick tot Stuckley, ende seyde hem als te vooren/ ende vonden goet dat Manoury gaen segghen soude teghen Raleighe dat hy sijn presentatie wilde aennemen; ende ghebood hem aldus teghen Raleighe te segghen: dat hy bereydt was te doen tghene hy begheerde/ maer dat hy liever wilde met hem wech gaē/ dan met schande ende verwijt achter blijven: ende belaste Manoury hem verder te vraghen/ hoe hy meende dat sulcx

conde

conde int werck gestelt worden/sonder sijn Offitie van Vice-Admiraelschap te verliesen / twelcke hem ses hondert ponden ghecost hadde / ende hoe sy naerderhandt de cost souden crijgen/ende werwaerts dat sy gaen souden/ ende wat middelen hy met hem wilde nemen tot uytvoeringhe van dese voorghenomene vlucht. Twelcke Manoury alsoo dede / ende daerop antwoorde Raleighe, ende badt hem teghen Stuckley te willen segghen/ dat indien hy hem sweeren wilde hem niet te melden/ dat hy sijn gantsch voornemen hem soude openbaren; ende aengaende het eerste poinct/al verloos Stuckley sijn Offitie/dat hy nochtans daer by gheen schade en soude doen; ende aengaende het toecomende; soo haest als hy in Vranckrijck gecomen soude sijn/ ofte in Hollandt/ dat sijn wijf hem senden soude duysent pondt Steerlincx/ende dat hy met hem maer duysent Croonen en nam aen ghelt ende Juweelen / om voor het teghenwoordighe te dienen in sijne vlucht. Maer naer den eten seyde Raleighe teghen Manoury; Och dat ick ontvlieden conde sonder Stuckley, dat ware brave; Maer ten schaet niet (seyde hy) Ick sal hem mede slepen, ende daer sal ick my genoech van hem weten te ontslaen. Ende naederhandt/Manoury verhalende al datter ghepasseert was teghen Stuckley, brochtse hy malcanderen/ ende doe liet Raleige het Juweel Stuckley sien; ende hy hem ghelatende als of hy te vreden hadde gheweest/ begheerde een weynich respijt om op sijn Offitie te disponeren; waer op Manoury, haer siende aldus in aparentie geaccordeert te sijn/nam sijn afscheyt van haer/om naer London te gaen/ende smorghens int scheyden seyde Manoury teghen Raleighe, Dat hy hem niet en meende wederomme te sien terwijlen hy in Enghelandt was. Daerop hem Raleighe eenen brief mede gaf/gheschreven aen Meestris Herrijs van Radfort, dat sy hem soude gheven een pseren forneys met een Distileer ghereedtschap daer toe ghehoorende/ende gheboot dat hy teghen alle die ghene die hy ontmoeten soude/ wilde segghen dat hy sieck was/ende dat hy hem dien nacht seer swack hadde ghelaten.

Maer Raleighe hebbende te vooren een bode naer London afgeveerdicht/ om hem een Bargue tot sijn vluchten te bereyden / quam eyndelicken te London, ende tot sijn voornemen ghecomen sijnde (door dese voorighe proposten van ghemaeckte sieckte) om verschoont te worden vande ghevanckenisse inden Tour/ ende te moghen blijven in sijn eyghen huys / tot dat hy stercker was; soo ghebeurder een accident twelck hem groote hope ende courage gaf / om te faciliteren sijn voorghenomen vlucht. Want comende op sijnen wech naer London, in sijn herberge te Brentford, so quam tot hem een Franschman / ghenoemt la Chesnay, een naevolgher van le Clere, laetste Agent alhier voor den weerdichsten broeder van sijn Majesteyt den Franschen Coninck; dewelcke hem seyde dat de Fransche Agent/ seer begheerich was met hem te spreken soo haest als hy te London ghecomen soude sijn/ van saecken die grootelicx betreffen de welvaert ende behoudenisse van Raleighe, ghelijck het in effecte ghebeurde / dat recht op den naesten nacht naer dat hy te London ghearriveert was/ de voornoemde le Clere, ende la Chesnay tot sijnen huyse quamen / ende aldaer de voorsz. le Clere hem presenteerde een Fransche Bargue / die hy om sijnent wille

bereydt hadde om te ontcomen / ende met eenen sijn brieven van recommandatie tot sijn vry-gheleyde ende ontfanckenisse, aenden Gouverneur van Calis, ende een Edelman expresselick te senden, die aldaer hem ontmoeten ende op hem wachten soude. Tot welcke sijne presentatie Raleighe, naer eenighe ghedane vraghen / bevindende de Fransche Barque soo ghereedt niet te wesen, als was die ghene die hy te voren ghepreparéert hadde, bedanckte hem ende seyde hem / dat hy sijn eyghene Barque wilde ghebruycken; maer aengaende sijn brieven, ende de reste van sijne presentatie, daer mede soude hem vriendtschap gheschieden, dewijle sijne kennisse in Vranckrijck versleten was; soo vierichlick was hy ghespannen op sijne vlucht/dat hy niet en ontsagh sijn leven/ ende sijne secreten van sulcker importantie te communiceren met eenen vreemdelinck, op de eerste kennisse die hy met hem creech/dien hy (ghelijck hy naderhandt bekende) noyt te vooren hadde ghesien. Ende dus twee nachten ghewacht hebbende/in de derde nacht/socht hy actuelicken te vluchten/ende was inde Schuyte naer sijn Schip toe; maer wierdt van Stuckley ghearresteert / te rugghe ghebrocht / ende ghestelt inde bewaringhe vanden Luytenant vanden Tour.

Wt oorsake van dese sijne groote ende hatelicke misdaden / actien van hostiliteyt teghen de bondtghenooten van sijne Majesteyt / plonderingen ende misbruyck/ soo wel van sijne Commissie/ als vande Ondersaten sijner Majesteyt onder sijn ghebiedt / bedriegherijen / attenteringhe om te vluchten / declinatie vande Justitie sijner Majesteyt/ ende de reste/ openbaerlicken bevesticht ende beleden by hemselven / hadde hy hemselven gantsch onweerdich ghemaeckt van eenighe verdere ghenade. Ende dewijle hy nae de Wetten niet en conde ghérechtelick in-recht ghetrocken worden/ overmits sijn voorich attentaet van Verraedt/het hoochste ende laetste werck is vande Wet (nae dewelcke hy Civiliter Mortuus was) soo wierdt sijne Majesteyt ghenootsaeckt (ten zy dat attentaten privilegien souden moeten worden voor alle naevolghende misdaden) te resolveren sijne executie op sijn voorighe attentaet.

De billicke ende eerlicke Proceduren van sijne Majesteyt aldus allen sijnen Ondersaten by dese voorgaende declaratie bekent gemaeckt sijnde/ niet ghefondeert op conjecturen ofte waerschijnlickheden; maer ofte op de confessie vande partije selve / ofte op de examinatie van verscheydene onghesuspecteerde ghetuyghenissen/ soo geeft hy de Weerelt te oordeelen/ hoe dat hy hadde / connen ofte sijn eyghene Justitie voldoen (sijn treffelick voornemen soo verdraeyt ende misbruyckt ghewéest sijnde vanden voornoemden Vvouter Raleighe) ofte oock doen blijcken aenden Coninck van Spangien sijnen dierbaersten Broeder/ de oprechticheydt deser sijner intentien/ indien hy niet by wettelicke straffe des Overtreders een exempel ghestatueert hadde / soo wel van schrick allen sijnen anderen Ondersanen/ om niet te misbruycken sijne ghenadighe meeninghen / contrarije gaenghen gaende tot hare eyghene onwettelicke eynden: als oock van Declaratie aen allen anderen uytheemschen Princen ende Staten / daer by sy versekert machten sijn van de eerlicke handelingen sijner Majesteyt

met

met haer/wanneer ghelijcke casus sal voorvallen : door welcke middelen sijne Majesteyt des te sekerlicker verwachten ende pretenderen mach een eerlicke concurrentie/ende een reciproque correspondentie van haer/ op eenighe dierghelijcke occasie. Maer wat aengaet Vvouter Raleighs belijdenisse in sijn doodt / wat hy beleden ofte ontkendt heeft aengaende eenighe puncten deser Declaratie/ daerin laet sijne Majesteyt hem ende sijne conscientie Gode/ghelijck inden aenvanck van dit Discours ghesept is ghe-weest. Want Souveraine Princen en connen gheen ware oordeel stichten op bloote propoosten ofte asseveratiē van den Delinquant/ten tijde sijnes doodts/ maer haer oordeel moet ghefondeert sijn op examinatien / reexaminatien/ende confronteringhen / ende dierghelijcke vaste preuven/ ghelijck als waerop dit vorighe Discours ghemaeckt ende ghefondeert is; alle de substantie ende het ghewichtichste der selver examinatien / ghenomen sijnde onder de handen der gheexamineerde die schrijven conden/ ende dat inde tegenwoordicheyt van niet weyniger dan sesse van den Raedt sijner Majesteyt / ende betuycht by hare dierghelijcke bysondere onderteyckeninghen onder hare handen/ dewelcke waren mijn Heeren den Archebisschop van Canterbury, de Heere Verulam Heere Cancelier van Engelandt/de Grave van Vvorcester Heere Privi Seale, M. Secretaris Naunton de meester vande Rollen/ende de Ridder Edward Coke.

Oprecht ende waerachtich verhael/ hoe de Heere Wouter Raleige sich ghedraghen heeft in ende ontrent sijne executie.

Op Donderdach den 29. October 1618. wierdt Wouter Raleighe ghebracht by den Sheriff of Schout van London, op een Schavot/ opgherecht in het oudt Palleys tot Westmunster, alwaer hy gheexecuteert wierdt ontrent de clocke negen/ in den morghenstondt des selvigen daeghs. Wiens Confessie ofte Belijdenisse/ ende verscheydene redenen doen aldaer by hem uytghesproken/ mitsgaders oock sijn ghelaet ende compoortement/ hier neer-geset sijn/ soo naer als ick het conde vergaderen.

Syn eerste opcomste op het Schavot was met een vriendelick ghelaet/ groetende de Heeren Ridderen ende Edelen van sijne kennisse/ die daer present waren; ende naer dat een Proclamatie van silentie ghedaen was by eenen gheappointeerdẽ Officier/ addresseerde hy hemselven te spreecken in deser manieren.

Ick bidde wilt het my ten besten afnemen (want dit is den derdẽ dach mijnder coortse) indien ick mijn swackheydt sal betoonen/ bidde wilt het mijne sieckte attribueren/ want dit is de ure die ick verwacht hebbe. Ende alsoo een wijle pauserende/ directeerde hemselven naer een veynster/ alwaer saten mijn Heer van Arundell, mijn Heer van Northampton, mijn Heer van Doncester, met eenighe andere Heeren ende Ridders/ ende sprack als volcht. Ick dancke Godt voor sijn oneyndelicke goetheyt dat hy my ghesonden heeft te sterven in sijn licht ende niet in duysterheydt. Maer overmits de plaetse daer de Heeren saten/ was eenige distantie van het Schavot/ soo dat sy hem niet bequamelick en conden hooren/ seyde hy: Ick sal mijn selven forceren/ want ick hadde gheerne dat uwe Eerwaerdicheden my souden hooren. Doe seyde mijn Heere van Arundell; Wy sullen nedercomen tot het Schavot: ende op het Schavot ghecomen sijnde/ groetede hy elck een bysonder/ende doen begonst hy weder te spreecken als volcht.

Als ick geseyt hebbe: Ick dancke Godt hartelick dat hy my gebracht

heeft

heeft omme opentlick te sterven / ende niet inde donckere ghevanckenisse in den Tour / alwaer ick veel teghenspoets ende menighe sware siecten gheleden hebbe / ende ick dancke Godt dat mijne coortse my op deser tijde niet en heeft aengghetast / alsoo ick hem oock ghebeden hebbe datse niet en soude.

Daer sijn twee principale poincten ende suspicien die sijne Majesteyt teghens my ghe concipieert heeft / ende waer inne sijne Majesteyt niet en can voldaen werden / ende derhalven begheere de selve te verclaren / ende uwe Eerw: dien aengaende te resolveren; d'eene is dat sijne Majesteyt aenghedient heeft gheweest / dat ick sekeren aenslach hadde met Vranckrijck; ende de redene die sijne Majesteyt hadde om hem daer toe te induceren / sijn dese: d'eene redene die sijne Majesteyt hadde om sulcx te conjectureren / was om dat ick / als ick was wederghekeert van Guyana, ende ghecomen tot Plymuyen, middel sochte om my selven te imbarqueren naer Rochelle: t'welck was om dat ick eerst mijn peys wilde ghemaeckt hebben aleer ick in Enghelandt ghecomen hadde: de andere redene was / om dat ick vluchtende / dochte ghevloden te hebben in Vranckrijck / om mijn leven te salveren / hebbende daer toe eenighe schrickelicke vermaninghen ghehadt van boven.

De derde redene die sijne Majesteyt hadde om te suspecteren / was om dat den Franschen Agent tot my quam / benessens dien was het gherapporteert dat ick een Commissie hadde vanden Franschen Coninck als ick uyt ginck.

Dese sijn de redenen die sijne Majesteyt hadde om my te suspecteren. Maer / dit segge ick / het is een grouwelicke sonde Godt tot eenighen tijde tot ghetuyghe te roepen in een valsche saecke / want wat sal hy te verwachten hebben voor den Rechter-stoel / in dien grooten dach des oordeels.

Maer Godt tot ghetuyghe te roepen in de ure des doodts op eenighe valscheyt / is veel grouwelicker ende meer godloos; die en can gheen salicheyt verwerven / want hy gheen tijdt en heeft van bekeeringhe te doen / ende wat hebbe ick te verwachten / die nu datelick mijne rekeninghe moet gheven.

Derhalven roepe Godt tot ghetuyghe / soo waer als ick hope salich te wesen / ende hem in sijn Coninckrijck te sien / t'welck verhope dat sijn sal binnen een quartier-uyrs: Ick hadde noyt eenighe Commissie vanden Franschen Coninck / nochte eenige conferentie met den Franschen Agent / ofte yemandt anders van des Franschen Conincks weghen; ick hebbe noyt des Coninckx handtschrift ghesien / nochte sijnen zeghel in alle de daghen mijns levens / noch en wiste niet datter een Agent was / ofte wat hy was / tot dat ick hem ontmoetede inde Galderije van mijn logement / onverwacht. Indien ick onwaerachtelicken spreke: O Heere / laet my nimmermeer comen in u Coninckrijck.

De tweede suspitie was / dat sijne Majesteyt heeft gheweest gheinformeert / dat ick soude dishonorabelicken ende ontrouwelicken spreecken

van mijnen Souverain;dan mijn accuseerder was een onweerdich Fräs-man/een Landtlooper/een die gheen woonplaets en heeft / een Alckemist ghesellle/een die ick weet te sijn meyneedich ; Want ghebrocht sijnde inde Actie van Vvincester, (waerinne mijn handt ghetoucheert was) ende hy des avondts te vooren beswooren sijnde tot stillswijgheinthept/gaf hy het te kennen des anderen daechs smorghens.

Doch ick spreecke dit.

Nu/ wat hebbe ick te doen met Coninghen ? ick hebbe niet met hen te doen/nochte en vreese henlieden niet ; ick hebbe nu te doen met Godt / derhalven om nu een leughen te verhalen om des Conincx faveur te ghewinnen/ waere ydelheydt. Daeromme O Heere/ alsoo waerlick als ick ten uptersten daghe hope salich te wesen; ick en sprack noyt dis honorabelick/ ontrouwelick/nochte oneerlick vanden Coninck / nochte tot desen Fransman/nochte yemanden anders/neen;ick en hadde noyt een quade gedachte teghens sijne Majesteyt/in alle mijn leven. Het dunckt my seer vreemt/ dat desen Fransman (sijnde een soo gheringen ghesellle/ende van soo slechten conditie) soude soo verre gelooft werden. Ende dus veel voor de twee poincten. Ick hebbe oprechtelick ghehandelt/ ende ick hope ick sal ghelooft werden. Ick bekenne/ick sochte te eschapperen/ ick en cant niet excuseren / maer het was om mijn leven te salveren ; ende ick bekenne / ick simuleerde/ghelatende my selven sieck te sijn tot Salisbury,dan ick hope het en is gheen sonde. Den Propheet David maeckte hemselven een sot/ende liet het speecksel op sijn baert vallen/ om te eschapperen de handen van sijn vyanden/ende het en was hem niet gheimputeert voor sonde: ende ick dede het om den tijdt te verlenghen/tot dat sijne Majesteyt hier quam. Ick vergheve desen Fransman/ ende Seigneur Louwijs Stuckley. Ick hebbe desen morghenstondt het Sacrament ontfanghen van M. Deane ofte den Deecken/ende ick vergheve alle de weerelt.

Maer dus veel ben ick in liefde ghehouden te spreecken van desen man/ op dat een yeder sich van hem wachten mach.

Seigneur Lowijs Stuckley,mijn bewaerder ende nae-maeghschap/heeft gheaffirmeert dat ick hem soude ghesept hebben/dat mijn Heer Carew ende mijn Heer van Doncaster hier present/ my souden gheadviseert hebben te vluchten ; maer ick protestere voor Godt / ick en sprack noyt yet sulcx tot Stuckley, nochte en heeft mijn Heer Carew nochte mijn Heer van Doncaster my tot eenighe sulcke saecke gheadviseert. Het heeft oock gheen schijn dat ick hem yet sulcx soude segghen van twee seeckere Raetsheeren. Een andere redene waeromme het niet apparent en is/ dat ick hem sulcx soude segghen/ is door dien hy my 5.6.7.8.9. ende 10. daghen d'een naer den anderen alleen liet/om te gaen waer het my ghelief den/hy rijdende middelertijdt rontsomme het Landt. Ten anderen accuseerde my/dat ick hem soude segghen dat mijn Heer Carew ende mijn Heer van Doncaster my wilden ontmoeten in Vranckrijck / twelck noyt mijn segghen nochte ghedachten en was.

Ten derden / hy beschuldichde my dat ick hem een brief soude toonen/ dat ick

dat ick hem wilde gheven 10000. pont voor mijne uytvlucht / dan Godt werpe mijn ziele int eenwich vyer/indien ick hem opt eenighe dusdanighe ghelofte van 10000. pont ofte van 1000. pont ghedaen hebbe. Maer om de waerheydt te segghen / ick toonde hem een brief / dat indien hy met my gaen wilde / daer soude ordre ghenomen werden voor de betalinghe van syn schulden als hy wech was: ick en hadde oock gheen 10000. pont/ want hadde ick 10000. pont ghehadt/ soude die beter besteedt ende mijnen vrede andersins gheprocureert ende ghemaeckt hebben.

Ten vierden / als ick tot Seigneur Eduwaerd Pelhams quam die een van mijn volghers is gheweest / ende mijn goet tractement aen dede / hy gaf uyt dat ick een Pille in Seigneur Eduward Pelhams huys ontfanghen hadde/ waer op ick hem antwoorde: ick en vreesde sulcx niet / want was wel verseeckert van de ghene die int huys waren / ende derhalven wenschte hem gheen alsulcke ghedachten te hebben. Nu/ Godt vergheve het hem/ want ick doe/ende ick bidde Godt hem te willen vergheven / als ick hope vergheven te worden.

Ende alsdoen oversiende syn note van memorie; wel seyde hy / dus verre ben ick ghecomen / nu een weynich meer / ende ick sal terstont ghedaen hebben.

Het was den Coninck ghesept/ dat ick met ghewelt in Enghelandt ghebrocht was/ ende dat ick niet en meynde weder te comen: daer nochtans Seigneur Charles Parcks, M. Tresan, M. Leat, ende diversche andere wisten hoe met my ghehandelt was / want de ghemeyne Soldaten die 150. int getal waren/ mutineerden/ ende sonden om my om tot hen te comen/ want tot my en wilden sy niet comen/ ende daer was ick ghedwonghen een eedt te doen/dat ick niet in Enghelandt gaen en soude voor dat sy't begeerden/ ofte andersins wilden sy my in zee werpen/ ende soo dreven sy my in mijn Cabijn/ende tendeerden alle haer ghewelt teghens my. Naer dat ick desen eedt ghenomen hadde met wijn ende andere dinghen (sulcx als ick ontrent my hadde) ick persuadeerde eenighe vande principaelste om te desisteren van haerlieder voornemen; ende ten lesten persuadeerde hen datse in Irelandt gaen souden; ende als dan wildense naer de Noordt-custe van Irelandt ghegaen hebben / maer ick seyde hen dat het Redshanckes waren die aldaer inhabiteerden: Ende naer veel moeyten prevaleerde eyndelicken datse gaen souden int Zuydt-quartier van Irelandt/ gelovende pardoen voor henlieden te vercrijghen/ maer was ghedwongen henlieden tot Kingsale te gheven 125. pont/om hen t'huyswaerts te brenghen/ andersints en hadde noyt van henlieden gheraeckt.

Daer was een sprake dat ick gantsch niet en meynde te gaen naer Guyana, ende dat ick van gheen Myne en wiste/ nochte gheen dusdanigen saecke voorghenomen en hadde/ maer alleenlick om mijne libertept te ghecrijghen (dewelcke ick gheen verstandt en hadde te behouden) Ick protestere het was mijn volle intentie / ende dat om goudt voor mijn eyghen benificie ende syns Majesteyts/ ende der ghener die met my ginghen/ met de reste van mijne Landtslieden; doch hy die het hooft vande Myne wist/ wilde

wilde tselve niet discouvreren; ende hoorende dat mijn soon doodt ghebleven was/ speelde hemselven insghelijcx van cante.

Ende alsoo keerende naer mijn Heer van Arundel, hy seyde: mijn Heer wesende op mijn vertreck inde Galderije van mijn Schip/ sijne Eerw: nam my by der handt/ sprack: ende begheerde een dinck op my/ twelck was/ dat of ick een goede ofte quade reyse dede/dat ick niet te min soude weder comen in Enghelandt/ twelck ick u Eerw: op mijn trouwe geloofde te doen; ende soo hebbe ick ghedaen.

Mijn Heer van Arundel antwoorde: 'tis waer/ het is my indachtich/ dat waren de leste woorden die ick tot u sprack.

Daer was een ander opinie van my ghehouden/ als dat ick met my ter zee uytvoerde 16. duysent stucken ofte Jacobussen/ ende dat dat alle de Voyaghe was die ick intenteerde/ alleenlick om ghelt in mijn handen te ghecrijghen/ende dat ick alsoo mijne reyse te vooren ghedaen hadde. Ick protestere/ ick en hadde maer 100. pont inde gheheele weerelt/ ende daer van gaff ick aen mijn Huysvrouwe 25. pont.

D'occasie hoe dit geruchte rees/ was om datter 30000. pont geentreert waren/ende daer en bleeck nochtans maer 14000. pont in des Schrijvers Boeck/ want mijn handtschrift ghegheven hadde voor de andere 16000. pont/ voor diversche adventuren: Maer ick protestere/ ick en hadde niet een penninck gelts meer van 100. pont in alles/ soo waer als ick hope salich te worden.

Een ander schandael was my naergheghéven; dat ick van hen meende wegh-ghegaen/ ende haerlieder in Guyana ghelaten te hebben/ doch daer waren een groote menichte van treffelicke persoonē die my altijdt accompaigneerden/als mijnen Sergeant Major George Raleighe, ende diversche andere/ (die hy alsdoen noemde) dewelcke wisten dat mijn voornemen gheensins soo en was.

Ende dit sijn de materiale poincten daer van ick goet dachte te spreken.

Nu teghenwoordich moet ick een rekeninghe gheven tot Godt. Ick protestere (soo waer als ick voor hem sal verschijnen) dat het ghene twelck ick ghesproken hebbe is waerachtich.

Ick en wil maer een woordt ofte twee spreecken/ om dat ick M. Sheriffe ofte den Schout niet te langhe troubeleren en wil.

Daer was een rapport dat ick my soude verheughen in de doodt van mijn Heer van Essex, ende dat ick soude Tabacco nemen in sijn teghenwoordicheyt. Ick protestere ter contrarijen; want ick weende over sijne doot/ alhoewel ick een vande Factie was. Ten tijde van sijne doodt was ick al de wijle in de Armorie, alwaer ick hem maer van verre sien en conde; het was my leedt dat ick niet tot hem en ginck/ hoorende dat hy begheerich was om my te sien/ ende sich met my te reconsilieren/ protesteere derhalven dat ick sijne doodt beclaechde/ ende hadde goede reden daer toe/ want het was des te quader voor my/alsoo het uytviel/ want naer dat hy deur was/was ick weynich bemindt.

Nu bidde ick u alle/ u selven met my te willen begheven inden ghebede/

dat dien

dat dien grooten Godt des Hemels dien ick swaerlick gheoffenseert hebben/ sÿnde een man vol van alle ÿdelheydt / gheleeft hebbende een sondich ende boos leven / in een sondich beroep / gheweest hebbende een Soldaet/ een Capiteyn/een Zee-Capiteyn/ende een Hovelinck/ dewelcke sÿn de eenighe weghen om een man godloos te maecken ; die ghesondicht hebbe in alle dese plaetsen/dat Godt mÿ wil vergheven/ende alle mÿne sonden van mÿ wech-nemen / ende dat hÿ mÿ wil outfanghen in het eeuwich leven; ende soo neme ick mÿn oorloff van u lieden om mÿn vrede te maecken met Godt.

Waer naer een proclamatie ghedaen sÿnde/dat een yeder van het Schavot soude vertrecken/prepareerde hemselven om te sterven/wech-ghevende synen Bever hoet ende sÿn gheborduerde slaepmutse/ met seecker gelt/ aen eenighe van sÿn kennisse die ontrent hem stonden.

Ende sÿn afscheyt nemende aende Heeren Ridders ende Edelen / ende onder andere sÿn oorlooft nemende van mÿn Heer van Arundel, bedanckte hÿ hem van sÿn Compagnie / met bede dat hÿ sÿne Majesteyt wilde informeren van tghene hÿ ghesproken hadde / ende insghelÿcx sÿne Majesteyt bidden datter naer sÿne doodt geen schandaleuse schriften mochten werden ghepubliceert tot sÿne diffamatie ; spreeckende daerenboven tot hem : Ick hebbe een langhe reyse te doen / ende wil derhalven mÿn afscheyt nemen.

Ende alsoo sÿn tabbaert ende wambays afghedaen hebbende/ knielde neder/maeckende een lanck ghebedt/ M. Deane ofte den Deecken by hem knielende/ende alle den tÿdt lanck biddende; ende tselve ghebedt gheeyndicht hebbende/stont op ende riep om den Scharp-rechter/ om de byle te sien : segghende ; ey lieve laetse mÿ toch sien / meynt ghÿ dat icker van vervaert ben? ende de selve in sÿn hant hebbende / voelde offse scharp was/ende met een vriendelick gelaet sprack hÿ tot M. Sheriffe ofte den Schout segghende : hier is een medecyn voor alle siecken.

Als dan gaende aen elcke sÿde vant Schavot badt de Ghemeente dat sy Godt bidden wilden om hem te assisteren ende te conforteren.

Ende als dan ghevraecht sÿnde welcke wech hÿ legghen wilde/ oft met sÿn hooft naer de Heeren / ofte niet : ende rontsomme den block gaende/ leyde hem selven met sÿn hooft neer vande Heeren/segghende: soo het herte oprecht is / ten is gheen verlanck welcke wech het hooft leyt ; ende alsoo biddende/ naer dat hÿ den Scherp-rechter vergeven hadde/ ende hem een teecken ghegheven hebbende wanneer hÿ sÿn offitie doen soude/ ende alsoo hÿ lach biddende ende roepende tot Godt / nam de Scherp-rechter met twee slaghen/ sÿn hooft ende leven wech.

Aende
Coninklicke Majesteyt.

De ootmoedighe Requeste ende Remonstrantie vanden Heere Lovvijs Stuckley, Ridder/ Vice-Admirael van Devon, aengaende sijn eygen comportement/ in den last hem ghegheven om den Ridder Wouter Raleighe op te bringhen / ende de ergherlicke calumnien diesshalven teghen hem uytghestroept.

Ynde door uwe Majesteyts ghewichtighe affairen afgheschrickt / van te hopen eenighe reparatie van die cladden/ daer mede mijn reputatie door VVouter Raleighe, doen hy storf/ becladdet wiert/ tenzy dat ick selve eenich vertoogh van deselve saecke doen. Soo hebbe ick my verdriestet uwe Majesteyt te presenteren een billicke Verantwoordinghe / hoe ick my in dat stuck hebbe ghedraghen. Daerin/ ghelijck ick achte dattet een eerlick man toestaet/de publijcke schuldighe plicht te stellen boven eenighe private affectie; alsoo en can ick niet naerlaten het herte van een Edelman te behouden ; dewelcke hem veel naerder laet gaen de wonde van sijn reputatie dan sijn eyghen leven. My en lust niet te stryden teghen eenen gheest : maer dewijle een Enghel der duysternisse aenghetrocken heeft de ghedaente van een Enghel des lichts in sijn afscheyden/om twee dinghen cunstelick te weghe te bringhen : Ten eersten/ het herte vande misnoegende Ghemeynte te vergiftighen : Ten tweeden/ my in mijn name ende fame te crencken (die een arm instrument ben van den rechtveerdighen wille vanden Staet) met valsche beschuldinghen. Laet my toe/ ghenadighe Souverain / dat ick voor my selven spreecke : twelcke ick doe niet om de doode te insulteren/ maer om my selven te verontschuldighen teghen de valsche gheruchten des levendighen / soeckende ende verhopende my directelicken te treffen; maer door mijne zijde indirectelicken mickende naer een hoogher wit. Alle menschen hebben over langhe tijdt gheweten/ dat het gantsche leven van desen man gheweest is enckel bedriegherije; ende soodanighe is oock sijne doodt gheweest/daerin hy erghens ontleent heeft eenighen schijn van heylicheyt / dewelcke (soo men ghe-

mijen ghemeent heeft) hy in sijn leven niet en beminde/ om daermede sijnen haet teghen andere te bedecken in sijn doodt; ghelijck te sien is/ dat hy vermaent sijnde vanden Deecken van Vvestmunster, ende daerop liefde my toeseggghende inde ghevanckenisse/ aldus sijn vyantschap veyle stelt op het Schavot/onder schijn van liefde teghen de levendighe. Daermen hem van wachte van sulcke een periculeus mensche. Een onminnelicke liefde/niet seer ongelijck de bekeeringe van dien man/ dewelcke voorhebbende hemselven te verhanghen / de bekeeringhe van die sonde voor de handt in sijn boeck gaet schrijven/dewelcke hy voorheeft te bedrijven.

Nochtans en wil ick my niet onderwinden te oordeelen van sijn laetste bekeeringhe; ick late hem Gode / dien hy staet ofte valt; maer ick wilde wel dat hy een beter teycken daer van hadde ghegheven/dan door godtlicke woorden in sijn doodt credijt te soecken om de luyden tot compassie te beweghen / op dat hy daermede te meer fenijns van oproericheyt soude moghen storten inde herten van so vele als hy conde/ ende reputatie tegen sijnen Souverain ghewinnen/ ende sijne boosheyt tegen my uwen armen dienaer te wercke stellen/ die niet anders en hebbe ghedaen / dan uwe billicke gheboden uytghevoert met perijckel mijns levens. Ghetuyghe sijn opentlicke noodinghe van verscheydene tot sijne doot daerin hy gemeent heeft/als in sijnen uytersten wille ende Testament/ een legatie naer te laten van sijnen haet teghens my/door haer aen my gheexecuteert te worden tot mijnen verderve.

Maer dat en is niet in comparatie van sijn ghenerael eynde / namelick door die ghene die hy ghenoodt hadde / te stropen het vergift van sijn oproerighe nature in andere/ ghelijck den uytganck te kennen gheeft. Soo dattet seer te disputeren is/ of dese man meer quaets in sijn leven ghedaen heeft/dan in sijn doodt ; in sijn leven door sijn quaet exempel / in sijn doodt door sijn valsch ghetuyghenisse/lasterende de Justitie/ ende de instrumenten vanden Staet. Jae/ maer het was het ghetuyghenisse van een stervende mensche/die nu een boetveerdich man was(gelijc elc een segt) eenen Sant (ghelijck sommighe segghen) even alsdan doen hy selve seyde dattet geen tijdt en was Princen te flatteren ofte te vreesen: Jae maer 't was het ghetuyghenisse van eenen vyandt/ende van eenen toornighen vyandt/ selfs op uwe Majesteyt / die justitie over hem wilde ghedaen hebben over sijn oorspronckelicke condemnatie / dewelcke voldaen was / ghelijck hy opentlick dorst spreken van sijne onnooselheyt in dat stuck/ ende oock particulierlick eer dat hy sijn groot misnoeghen liet blijcken/doenmen daer op drongh/ dat het ghetuyghenisse vanden Heere Cobham noyt en hadde ghetracteert gheweest/Vvouter Raleighe ontkende het plat af: dien doenmaels tot antwoorde wierdt ghegheven/ dat dan de publijcke Acte gestelt in het Raedt-boeck sulcx soude doen blijcken/ want daer isset te sien; soo geerne soude dese man uwe Justitie becladdet hebben / van het leven eenen onnooselen mensche benomen te hebben/ in die saecken daer in hy gecondemneert wiert by sijn volck ende natie. Als dit hem niet en conde dienen/ so nam hy sijnen toevlucht tot de Commissie van eenen Ghenerael; voor-

wendende deselve als een stilswyghende pardoen van de voorighe misdaet; niet lettende daerop/dat hy alreede synde een man verwesen om verraedt/ ghelyck de gheleerde spreken / hy niet capabel en was van een ander ondersoeck / waer door hy hadde moghen bevonden worden soo schuldich als te vooren. Want hy / hebbende een Commissie te reysen in die quartieren van America, die by gheen Christen Prince en waren beseten/ met uwe Majesteyt in verbondt staende/ende nerghens anders; ofte om te beplanten ofte te handelen/maeckte syn opset nae de riviere Oreonoque, alwaer hy wist dat de Ondersaten vanden Coninck van Spangien alreede gheplandt waren/twelcke/ ghelyck hy onder syn handt teghen uwe Majesteyt bekende / hy teghen u versweech; ende dit onder pretext van syn gouden Myne/ welcke hy apparentelick tot desen eynde dede om de vrede te breken/ ende de twee Staten in verwerringe te bringhen. Vele Generaels syn ghestraft gheweest om dat sy hare Commissie te buyten ginghen / selfs goede diensten ghedaen hebbende : hoe soude hy dan hebben connen vrygaen voor desen synen ondienst / synde teghen syn Commissie/ indien hy nae rechte diesaengaende gheexamineert hadde gheweest. Tis dan kennelick dat hy op uwe Majesteyt vergramt was / overmits uwe ghebodt van Justitie over hem te doen : hoe en soude hy dan op my niet vergramt syn gheweest? die het arme instrument ben dat hem te rugghe brocht ter Justitie/die hy menichmael ghetracht hadde te ontgaen.

Ten eersten ter zee in syn wederkeeren/spreeckende van in Vranckryck aen landt gheset te worden/ ende syn Schip op die conditie syn Compagnie over te laten; waer over hy een maendt lanck in syn Cabinet besloten was / ghelyck hy selve teghen my beleden heeft / ende niet verscheydene van syne Compagnie can bewesen worden : waer uyt het wederomme blyckt/dat hy in syne schuldicheyt soo seer hem niet en verliet op uwe goedicheyt/ghelyck hy op het Schavot seyde : dat hy te vele hadde ghedaen/ anders en soude hy niet ghestorven hebben. Daer naer te Plimouth, naer dat hy door speciale last van uwe Majesteyt in myne bewaringhe ghestelt was/ complotteerde hy met twee Fransche Capiteynen / met namen met Capiteyn Flori, ende Capiteyn le Grand, om in een van hare scheepen te ontcomen/daer naer in de haven aldaer ghelyck hy doenmaels bekende tegen de Heeren Commissarisen/ synde sulcx eerst claerlick teghen hem gheverifieert; daer uyt wederom te sien is / dat hy hem niet en verliet op de goetheyt van uwe Majesteyt/gelyck hy schreef/ende in syn doodt seyde: Maer ick weet dat hy hier mede myne goedertierenheydt tot mynen verderve grootelicx veronghelyckte/indien de goetheydt van boven my niet en hadde voorgecomen. Verder practiseerde hy syne vlucht te Salisbury, twelcke myn lieve Cosyn eerst uwe Majesteyt bekendt maeckte. Ten laetsten/ op den selven Saterdagh doe ick de Commissie van uwe Majesteyt ontfinck door myn Cosyn Herbert, door welcken ick desghelycx veradverteert wierdt/ dat hy op 'tselfde pas uyt myne bewaringhe buyten myn weten wilde vlieden/ hem noch gheen teycken ghegheven hebbende van verwillinghe/so dat ick hem schier onverhoets quam te vernemen / ten selven oo-

ghenblick

ghenblick dat hy sijnen valschen baert aentrock/ende andere sijn vermom-minghen: twelcke wederom betoont dat hy uwe goethept mistraut heeft/ ongetwijffelt uyt conscientie van sijne schuldichept/ wat hy oock contrarie schrijven ofte segghen wil. Ende isset dan te verwonderen dat hy op my gram was in sijn doodt/ om dat ick hem weer te rugghe ghebrocht hadde? behalven dat hy een man sijnde van soo grooten verstande/ het gheen cleyn verdriet was/dat een persoon soo slecht als ick was/hem soude overtreffen. Jae maer ghy en soudt die listichept niet ghebruyckt hebben van hem alsoo te boven te gaen. Neen? Sic ars deluditur arte. Neque enim lex justior ulla est, quam necis artifices arte perire sua. Maer waerom en executeerde ghy uwe Commissie niet rondelicken/ in hem te apprehenderẽ in sijn huys? Waerom? Mijn Commissie was ter contrarijen/om te ontdecken sijn ander ooghemercken/ ende sijn secrete schriften/ etc. aen te tasten. Ende can eenich eerlick Onderdaen in questie trecken mijne vromichepdt inde uytvoeringe van sulck een Commissie/ die daer streckt tot ontdeckinghe vande secrete aenslaghen eenes boosen hertes teghen mijnen Souverain? Hoe can yemandt dit in my bestraffen/ sonder sijn eyghen valsch herte teghen den Staet te openbaren? Jae/ maer al haddet een ander moghen doen/nochtans hoe conde ghy het doen/sijnde sijn verwante ende sijnen vriendt? Ghewisselick/ al hadde ick soodanich gheweest/ nochtans in een publijcke bedieninghe ende last my opghelept ende toebetrout/soo en moeste ick het niet weygeren/veel weyniger private vrientschap ende affectie stellen boven mijn publijck debvoir ende ghetrouwichept: want wat wist ick de periculeuse consequentien van dese saecken die noch stonden ontdeckt te worden? ofte wie weetse alsnoch onder die ghene die sich stellen tot mijne competente Rechters? Maer al en ware noyt gheweest tusschen ons eenighe maechschap ofte vriendtschap geliick ick bekenne datter noyt en is gheweest/ wat bant mocht my dan aen hem verbinden/anders als de bandt van mededooghenthepdt met sijn miserie welcke in het herte was van mijnen Souverain te distribueren/als hy het tijdt achtede/ die my commandeerde/ ende niet inde dispensatie van my/ noch van eenighe instrumentele macht/die ghecommandeert staet te worden. Dus verre hebbe ick bewesen dat hy gram was/beyde teghen uwe Majestept ende teghen my oock/ ende daerom en behoort sijn ghetuyghenisse van gheender weerden te sijn teghens my. Volcht ten tweeden te bewijsen dat sijne protestatien ende eeden (aengaende andere) valsch waren/beyde eer dat hy op het Schavot quam/ ende als hyder op was: Eer dat hyder op quam/ namelick teghen de Coninginne Elizabeth hooch loffelicker ghedachtenisse/ dewelcke hem met groote gunste uyt het stoff verheven hadde. Want ick eenmael hem beschuldighende van een merckelicke injurie die hy mijn vader dede/hem bedrieghende van een groot adventure/die mijn voornoemden vader hadde inden Tyger, daẽ hy nae de Vvest-Indien met mijn oom Richard Grenvill, Ridder/voer/wesende nae sijn eyghen bekentenisse vijftich duysent ponden weerdt; twelcke al te samen in sijn handen quam/ mijns vaders portie wesende ten minsten thien duysent

pont / die hy met recht mocht eysschen ; soo antwoorde hy dat de Coninginne/hoewel sy hem scheen een seer goede Meesterse te wesen inde oogen vande weereldt / nochtans teghen hem soo onrechtveerdich ende tyrannisch was/ dat sy den haet van dit soo wel als van vele andere oppressien/ op hem leyde ; ende dat sy alle de peerlen in een Cabinet tot haer nam/ sonder hem eens een eenighe peerle daer van te gheven. Dit swoer hy my ende Capiteyn Pennington, ende lasterde soo beestelicken ende schandelicken menichmale onse hoochloffelicke Coninginne/ ghelijck hy ghetuygen can ; dat niemandt reden heeft sijnen eedt teghen andere te ghelooven/ hy die sijnen eedt van ghetrouwicheyt dorst breken / ghedaen aen een soodanighe treffelicke Princesse/die hem van sulcke nedericheyt tot sulcke hoocheyt verheven hadde/ghelijck sijn Landtsluyden wel wisten.

Nu / dat hy ghesworen heeft dat hy niet schuldich en was aende doodt vanden Grave van Esex,oock hem niet en insulteerde doot wesende; daer is een Edelman van weerden / dewelcke ontrent die tydt uyt een langhe ghevanckenisse/ die hy in Spangien gheleden hadde / te Sherborne quam/ denwelcken Vvouter Raleighe vraechde watmen in Spangien seyde vande doot van Esex? Daer op hy antwoorde ; dat syder niet van en hadden gehoort aldaer ; maer dat hy droeve gewceft was te hooren in de Eylandtsche reyse/dat de Grave hem tot sijn genade ghebrocht hadde. Doe eyde Vvouter Raleighe ; ick meene dat ick nu effen met hem stae : twelck desen Edelman bereydt is te ghetuyghen. Daerbenevens / in sijn brieven aen andere gheschreven/soo gaf hy hem ordinarelicken naer/dat hy storf ghelijck een moedeloos mensche : ende in een andere ; dat de groote Jonghen was ghestorven ghelijck een Calf. Ende men heeft hem dickwils hooren segghen ; dat hy storf ghelijck een dwaes/ende als een herteloos mensche. Alsoo sijnen gheest vervolghende/ ende seer dertelick in sijn asschen trampelende ; daerom dat by velen ghesept wiert ; dattet beter was een levenden Hondt te wesen als een doode Leeuw. Maer gheen claerder bewijs en cander wesen van eenighe saecke/van tghene een oudt bewaerder vanden Tour deposeren wil ; dat hy Vvouter Raleighe snachts/ alsoo den Grave sdaeghs daer aen gheexecuteert wiert / sach comen nae den Tour/ met sijn Lakay alleen by hem/ ende hem hoorde den Luytenant vanden Tour scherpe last gheven tot executie vanden Warrant / tot executie van dien treffelicken Heere / die hem haest volghde. Of hy doenmaels hemselven niet en versvoer in sijn doodt/ om een publijcke gunste te behalen/ dat hy het verderf van dien Edelen Grave niet en hadde gheconplotteert/ ende inde doot niet en hadde hem geinsulteert / van dien uytnemenden heylige Godes/ wiens christelicke nedericheyt ende liefde/ indien Vvouter Raleighe naeghevolght hadde/ hy en soude sijn eyghen Santschap ende bekeeringe niet in twijffel ghetrocken hebben/ ghelijck hy nu ghedaen heeft / ende soo seditieuselicken de herten vergiftiçht der misnoeghende Ghemeente/noch oock soo malitieuselick verwondet hebben de reputatie van een eerlicke Onderdane/ dewelcke met goede reden besloot / dat de ghene die een Ondersaet sijnde/ sulcke trouloose ende oneerlicke woorden ghesproken hadde tot

de tot dispendentie van uwe gesacreerde persoone tegen Monsieur Manoury, ende andere ontrouwe daden teghen u voorghenomen hadde/ dat indien hy uytgherocht hadde/ apparent was een soo periculeus Verrader tegen dese Croone sich te betoonen/ als opt Antonio Peres gheweest is teghen de Croone van Spangien/ende daerom sulcx ter herten nemende/hebbe mijn beste ghedaen om hem te bringhen voor de Justitie. Maer of hy/ segghe ick/hemselven niet en heeft versworen in dese saecken / referere ick my tot die ghene die de Tragedie van die tijden beter weten.

Is oock niet te vergheten int laetste/ t'welcke hy selve teghen my ende andere bekendt heeft / dat hy sijn Compagnie eenen eedt dede op den Bybel/ welcken eedt nochtans hy voorhadde te breken; van dese meyneedicheyt seyde sijn Vrouwe/dat hy de oorsaecke was van sijn gantsche ruyne. Ende wat uytlegginge can mijn meeste vyandt maecken van sijnen eedt/ die hy gewillighlic my swoer in des Luytenants eedt-camer/des woensdaeghs naer sijn apprehensie/te weten/dat hy my soo lief hadde als eenighen vriendt die hy inde weerelt hadde; waer van ick bondighe ghetuyghen hebbe. Maer in alle dese dinghen ghebruyckte hy een equivocatie/ ghelijck hy nu doet in dese dinghen die my betreffen; daerop ick eens voor al int grosse antwoorde: De Ridder Nicolaes Throgmorton, Vader van sijn Huysvrouwe / wierdt gheacht met recht exceptie te maecken teghen het ghetuyghenisse van eenen Vaughan, inghebrocht teghens hem / om dat hy een verwesen man was; ende en mach ick dan niet excipieren teghen het ghetuygenisse van Vvouter Raleighe teghen my op het Schavot geurgeert? comende van een die buyten recht is/ naer ghegevene sententie des doots/ selfs in een sake van hooch Verraedt? Nochtans om int particulier te antwoorden op de puncten; eerst seght hy: Ick en ontfinck nemmermeer advijs van mijn Heere Carew om te vluchten. Ende nu gheloove ick vastelick dat hy noyt eenich sulck advijs en ontfinck/ghelijck ick altijdts teghen de Heeren ghesept hebbe. Maer dattet Raleige teghen Stuckley verhaelde/jae en dat menighmaels/dat sal ic staende houden totter doodt toe/ ende wil het Sacrament daerop ontfanghen.

Op het tweede; Ick en hebbe noyt mijn Heere Hay ende mijn Heere Carew ghenoemt in andere woorden ende meeninghe dan als mijne eerweerdighe vrienden. Dat is gantsch waerachtich/ ende ick wilde dat de reste van sijne eerweerdighe vrienden verstonden hoe verre dat hyse noemde / soo wel als ick doe; maer ghelijck ick altijdts gheloost hebbe dat hy hare eerweerdighe namen misbruyckte om my te verleyden ende tot sijn voornemen te trecken: also beloofde ick myselven/ dat eenige vande voornaemste der selve/ sijnde aen my verknocht door den bandt ofte van bloet/ ofte maeghschap/een arm Edelman/ my bystaen souden inden wech mijner getrouwicheyt/ende versaken het ghetuyghenisse van sulck een trouloos mensche / die noyt yemandt trouwe en is gheweest dan hemselven. Niemandts misnoeghen can my swaerder quetsen als hy my ghedreycht heeft; dat indien ick openbaerde tgene hy my bysonderlick ghesept heeft/ dat icker om sterven soude; Ende om dese sake te sterven/ben ick bereydt/ indien

indien het niet en is door moordt; Maer te wat tijdt dat ick sterve salder een getrouwe ende oprecht Dienaer van uwe Majesteyt sterven/ende een die van syn bloedt scheyden sal ten dierste dat hy can.

Aengaende het derde/ van my een brief ghetoont te hebben aengaende ghelt; syn wijf op haren eedt ghevraecht synde can wel segghen of het so is ofte niet. Maer onder de voorige protestatie bekenne ick waerachtich te syn dat hy my sulcken brief ghetoont heeft; hoewel ick niet en achte waer te syn dat inden brief stondt. Ick gae nu voorby syn meyneedicheyt/doen hy swoer dat hy het herte naer Vranckrijck niet en hadde; daer nochtans Ian Fearne, Ridder/ ende Capiteyn Penninghton by eede connen verclaren/dat hy menichmael haer seyde dat hy Commissie hadde haer by te staen/van den Grooten Admirael van Vranckrijck/ twelcke bevesticht het ghetuyghenisse van M. Manoury, die de Commissie sach te Plimouth, gelijck hy te deposeren bereydt is. Ick en urgere niet syn meeneedicheydt in dien Artijckel die Ian Fearne aengaet/ dat hy noyt de ghedachte en hadde van te Trinidado te gaen/ om syn gheselschap te verlaten. Twelcke Ian Fearne bereydt is te bewijsen by depositie van 60. persoonen/ dat VVouter Raleighe haer sulcx voorghehouden heeft/ hy mogghe dan voorghehadt hebben dat hy wil. Ende daerom hoe dese man in syne reden met valscheydt ommegaet can al de weerelt vernemen: O barbarische wreedtheyt! soo vele Edel-luyden te verlaten (doen hy secretelicken verstaen hadde dat syn sone doodt was) ter ghenade van hare vyanden/ sonder hope ofte middel van weer te keeren; daer hy oock Capiteyn Penninghton riedt wech te gaen/die hem tot antwoorde gaf/ dat hy liever sterven wilde/ dan syn ziele met de schult vande doodt soo veler Edel-luyden beswaren: Maer indien ick wilde/ ghy swoert onlancx dat ghy gheen ghelt overich en hebt/ seyde Capiteyn Penninghton, sonder twelcke wy in Virgima niet en connen victuaille opdoen. Tut of ick swoer/ seyde VVouter Raleighe, ick hebbe 300. stucken in een hoecksken/ voor den noodt; ghelijck hy oock teghen de Heeren bekende/ dat hy 150. stucken syn Compagnie ghegheven hadde om thuys te comen: Ende hoe can dan waerachtich wesen dat hy op het Schavot swoer/dat hy maer 60. stucken met hem en nam/ende seer nae by deselfde somme thuys brocht. Voorwaer/meyneedicheydt was maer een peccadillio ofte cleyn sondeken met hem/twelck hy oock tegen my beweess/ doen hy protesteerde dat ick hem riedt te gaen tot Edward Parhams Vaders huys/twelcke gantsch valsch is. Want VVouter Raleighe, hebbende een secreet ooghemerck/ als naderhandt is ghebleecken/ vanden sieckaert te maecken te Salisbury, op dat hy soude mogghen voorwenden dat hem vergift ingheghven was/ daer mede hy my eerst bedroogh/ op dat hy door my andere mochte bedriegen/ twelck een seer onmannelicke vileyne daedt was; meende daermede het huys des Vaders van Edward Parham, dien hy meende een papist te wesen/een bequaem subject van suspitie/dewelcke hy meende op synen vriendt te leggen/ die hem soo minnelicken ende eerlicken onthaelt hadde. Want/ seyde VVouter Raleighe, hoewel de Edelman my niet en begheerde leedt te doen/ nochtans mochtender Priesters ende Je-

suyten wesen die het deden : Want naer dat ick smorghens eenen dronck Ael inghedroncken hadde/ die my Edward Parham inde Sale presenteerde/ soo ghevoelde ick terstondt een maniere van schreepinghe in mijne darmen/ als of een Jesuyt de Botelier ghewees hadde. Als ick nu sach de pustelen aen sijn lichaem uytbreken te Salisbury, soo was mijn compassie al te ghereedt om te ghelooven / ende sulcx uyt sijnen mondt voort te segghen : daer in ick niet en loogh/ maer vertelde een leughen. Non mentientis actu, sed compassionis affectu, twelcke hy seer qualick beloont heeft den ghenen/ dien ick het tooghde. Maer ick ben van herten bedroeft/ dat ick soo verre bedroghen sijnde als ick was / mijn vroom Landts-man onghelijck soude doen/ twelcke in my daer naer gheen cleyne gramschap en wrocht teghen Vvouter Raleighe; die aldus ons beyde bedroghen hadde. Als ick hoorde dat hy soo dickwils voornam de vlucht te nemen tot mijn verderf/ende dat ick hem daertoe aenstonde/ (twelcke hy voor-hadde van selfs te doen) lieghende. Non amore mendacij, sed officij; te liever om dat hy my daer toe ghebrocht hadde/dat ick mijn Landts-man bedroogh door het vertellen van een leughen/ twelck Godt niet en soude willen lijden/ maer de gheleghentheyt vanden Staet (ghelijck de beste Philosophen van ghevoelen sijn) laetet toe te lieghen tot ontdeckinghe van Verraedt/ om 't ghemeene beste te dienen : Jae maer / segghen sy ; Sijns ghelijcke en is niet te vinden/ende derhalven is sijn doodt het ghemeene beste schadelick. Ick twijffele seer aen beydes : Maer niemandt en wil ontkennen / dat hy vele schoone partijen ghehadt heeft : maer wat waren dese anders als even so vele wapenen tot perijckel vanden Staet/ indien hy vry hadde gheeomen/ sijnde soo diepe ghevenijnt in soo vele puncten van misnoeghen/onbillichheyt ende trouwloosheyt. Hy wist/gelijck hy schrijft/dat gelijck inde natuyre/ alsoo oock inde Politie, A privatione ad habitum non fit regressio. Ende derhalven despererende hier ergens toe te geraken/ conform de hoocheyt van sijn ghemoet/wie can twijffelen of hy en soude sijn fortuyne ghesocht hebben elders te verbeteren/ op eenighe pretexten tegen sijnen Souvereyn ende Landt. Gheen herte Coriolani conde wraeckgieriegher wesen / als hy was teghen die ghene dien hy sijn faute weet. Jae maer hy is gantsch resolut ghestorven : Jae maer hy wiert heel schaepscher wijse ghevangen. Noyt wasser mensche soo verslegen door de conscientie sijner mishandelinghen / doen hy gheapprehendeert wiert / als hy was ; sitterende ende weenende dat hy voor de Justitie soude comen. Jae/maer hy hervattede sijnen gheest ende courage / ende storf resolutelick. Tselfde heeft oock menighe Jesuyt ghedaen te Tiburne, een ghecanckerde vyandt Godes ende des Coninck : maer met dit onderscheet/ dat sy in hope van valsche Martelaerschap storven; ende dese met een begheerte van een ydele fame onder het volck.

Maer hy storf oock als een Sant. Hy heeft te vooren sijn Santschap seer in twijffel ghetrocken door sijn handel ende wandel. Wy moghen nu daervan oordeelen uyt tghene hy dede snachts eer dat hy storf/ want naer sijn Conferentie met den Deken van Vvestmunster, tot sijne des te beter on-

F derriche

verrichtinghe ende bereydinghe sijner ziele tot Godt/ soo riep hy den bewaerder van 't Poort-huys (Meester Vveckes) tot hem/ ende was seer begheerich te weten of hy eenighe Roomsche Priesters hadde onder sijne bewaringhe ende gevanckenisse/ende wat sy waren; maer op sijn antwoorde (dat hy gheene en hadde) tzy dat hy mistroude dat Meester Vveckes niet hem niet en wilde rondelicken spreken/ ofte hem niet ghetrouwe en wilde sijn/ so hielt hy terstondt op van verder aengaende dat stuck te vraghen; twelcke of het gheschiet is uyt een irresolutie in de Religie/ daerin hy betuychde dat hy storf/ ofte uyt een begheerte van sich inde gunste des volcks in te boesemen/ ende tot alle factien te schicken/ dat stelle ick ten oordeele vanden verstandighen Leser/ ende van soodanige die de gantsche loop sijner actien op het Schavot/waerghenomen hebben. Maer om verder te gaen; sy segghen dat hy als een Soldaet ende als een Saint storf/ ende derhalven is hy gheloof waerdich/ niet alleenlick teghen my/ maer ooc tegen de attestatie vanden Staet. O boose tijden! op dat ick niet meer en segghe. Maer mijn hope is dat de Religie ende de vreese Godts/ ende de conscientie onses plichtes/ ende ghetrouwicheydts tot uwe Majesteyt/ by den besten ende meesten hoop meer sal ghelden/ wanneer sy beter vanden Staet gheinformeert sullen sijn. Opinionum commenta delebit dies, veritatis judicia confirmabit, seght Tullius. Derhalven versoecke ick hier ootmoedelick twee beden aen uwe Majesteyt. Ten eersten/ dat siende dat ick uwe arme Onderdaen belast ende verdruckt worde met het ghetuyghenisse van eenen bitteren vyandt/ van een meyneedich ende veroordeelt mensche/ twelcke is teghen alle reden/ conscientie/ ende recht; dat uwe Majesteyt my veroorlove de waerheyt te bevestighen/ op die wijse die ick achte ende bekenne ghenoechsaem te sijn; te weten/ het Sacrament daerop te ontfanghen/ inde Cappelle van uwe Majesteyt. Ten anderen/ dat uwe Majesteyt my soo ghenadich believe te sijn/ dat een Declaratie uytghegegheven worde by den Staet/ tot openinghe van dese saecken/ ende verder contentement der menschen; daer uyt blijcken moghe/ dat de Justitie Godes ende de Justitie des Coninckx/ noyt beter malcanderen in een persoon ontmoet hebben. Welcke mijn billicke ende ootmoedighe Requeste/ uwe Majesteyt/ hope ick/ my niet en sal afslaen.

Vwe Majesteyts ghetrouwe Onderdaen ende Dienaer

LOVVIIS STVCELEY

Raleigh (*Sir* Walter) Verclaringe ende verhael hoe de Heere Wouter Raleighe, FIRST EDITION IN DUTCH, gothic letter, *calf, gilt spine, g.e., by F. Bedford, the Harmsworth copy* (*sale in these rooms*, 27 *Oct*. 1952, *lot* 9293) [*Sabin*, 67592]
4*to* *The Hague, Aert Meuris*, 1619

*** A translation of *The declaration of the demeanor of Sir Walter Raleigh*, 1618, with the addition of Sir Lewis Stucley's petition.

